

Univerza
v Ljubljani
Fakulteta
za gradbeništvo
in geodezijo

Janova 2
1000 Ljubljana, Slovenija
telefon (01) 47 68 500
faks (01) 42 50 681
fgg@fgg.uni-lj.si

26207127

Kandidatka:

Tjaša Judež

CEMAT - primerjava poročil analize stanja prostora v izbranih državah

Diplomska naloga št.: 337

Mentor:

doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek

Somentor:

viš. pred. mag. Mojca Foški

Ljubljana, 2010

STRAN ZA POPRAVKE

Stran z napako

Vrstica z napako

Namesto

Naj bo

IZJAVA O AVTORSTVU

Skladno s 27. členom Pravilnika o diplomskem delu UL Fakultete za gradbeništvo in geodezijo,

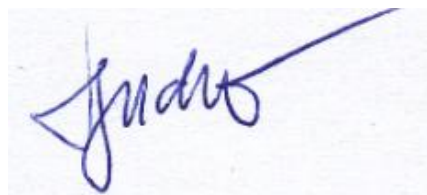
Podpisana TJAJŠA JUDEŽ izjavljam, da sem avtorica diplomske naloge z naslovom:

CEMAT – primerjava poročil analize stanja prostora v izbranih državah.

Izjavljam, da prenašam vse materialne avtorske pravice v zvezi z diplomsko nalogo na UL, Fakulteto za gradbeništvo in geodezijo.

Noben del tega zaključnega dela ni bil uporabljen za pridobitev strokovnega naziva ali druge strokovne kvalifikacije na tej ali na drugi univerzi ali izobraževalni inštituciji.

Ljubljana, 1. 4. 2011

BIBLIOGRAFSKO – DOKUMENTACIJSKA STRAN IN IZVLEČEK

- UDK:** 711(043.2)
- Avtor:** Tjaša Judež
- Mentor:** doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek
- Somentor:** viš. pred. mag. Mojca Foški
- Naslov:** CEMAT – primerjava poročil analize stanja prostora v izbranih državah
- Obseg in oprema:** 74 str., 5 pregl., 15 sl.
- Ključne besede:** CEMAT, Evropska unija, Svet Evrope, 15. konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje

Izvleček

Diplomsko delo obravnava mednarodno organizacijo Sveta Evrope in Evropsko konferenco ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje oziroma Council of Europe Conference of Ministers Responsible for Spatial/Regional Planning (CEMAT). Prvi del opisuje strukturo Sveta Evrope. Podana je razlika z ostalimi evropskimi institucijami, predvsem Evropsko unijo. Prav tako so predstavljeni evropski prostorski razvojni dokumenti, ki jih uporabljajo v Svetu Evrope in CEMAT-u. Drugi del naloge je posebej namenjen CEMAT-u. Še posebej je izpostavljena zadnja, 15. konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje, ki je potekala v Moskvi julija 2010. Predstavljeni so cilji konference in problemi, s katerimi so se ukvarjali. Izdelan je pregled in analiza ključnih evropskih prostorskih razvojnih dokumentov. Na podlagi izbranih nacionalnih poročil, ki so jih pripravile države članice Sveta Evrope, pa je izdelana tudi primerjalna analiza o stanju in spremembah v prostoru ter ključnih gonilnih silah, ki te spremembe povzročajo. V zaključku so na podlagi primerjalne analize podane ugotovitve o stanju prostora v Sloveniji. Podane pa so tudi ugotovitve iz Moskovske deklaracije, pripravljene na zadnji, 15. konferenci CEMAT.

BIBLIOGRAPHIC-DOCUMENTALISTIC INFORMATION

UDC: 711(043.2)

Author: Tjaša Judež

Supervisor: Assist. Prof. Alma Zavodnik Lamovšek, Ph. D.

Somentor: Senior Lecturer Mojca Foški, M. Sc.

Title: CEMAT - comparison of spatial assessment analysis in selected countries

Notes: 74 p., 5 tab., 15 fig.

Key words: CEMAT, Council of Europe, European Union, 15 Conference of Ministers responsible for regional, town planning

Abstract

The present work focuses on the international organization of the Council of Europe and the Council of Europe Conference of Ministers Responsible for Spatial / Regional Planning (CEMAT). The first part describes the structure of the Council of Europe. Made the difference with other European institutions, notably the European Union. They also presented the European spatial development documents used by the Council of Europe and CEMAT. The second part is specifically aimed at CEMAT. It is particularly exposed to the last, 15 Conference of Ministers responsible for regional, town planning, which was held in Moscow in July 2010. Featured are the objectives of the conference and the problems with which they deal. Made an overview and analysis of key European spatial development documents. On the basis of selected national reports prepared by Member States of the Council of Europe, but also made a comparative analysis of the situation and changes in space and the key driving forces that cause these changes. In conclusion, based on comparative analysis, given the findings on the state space in Slovenia. But given the findings from the Moscow Declaration, prepared at the last, 15 CEMAT Conference.

ZAHVALA

Pri pisanju diplomske naloge z naslovom CEMAT – primerjava poročil analize stanja prostora v izbranih državah, bi se rada zahvalila svoji mentorici doc. dr. Almi Zavodnik Lamovšek in somentorici viš. pred. mag. Mojci Foški, ki sta me ves čas pisanja strokovno usmerjali in pomagali z nasveti.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
1.1	Namen in cilj diplomske naloge	2
2	SVET EVROPE	4
2.1	Cilji in dejavnosti Sveta Evrope	6
2.2	Organi in institucije Sveta Evrope	9
2.3	Evropska unija	11
2.4	Organi in institucije Evropske unije	11
2.5	Razlika Svet Evrope : Evropska unija	13
2.6	Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje – CEMAT	16
3	EVROPSKI PROSTORSKI RAZVOJNI DOKUMENTI	18
3.1	Vodilna načela za trajnostni prostorski razvoj evropske celine	19
3.2	Ljubljanska deklaracija o prostorski razsežnosti vzdržnega razvoja	22
3.3	Evropske prostorske razvojne perspektive	24
3.4	Zelena knjiga o teritorialni koheziji	27
3.5	Primerjava dokumentov in zaključki	28
4	IZZIVI PRIHODNOSTI: TRAJNOSTNI PROSTORSKI RAZVOJ EVROPSKE CELINE V SPREMINJAJOČEM SE SVETU	33
4.1	Konference ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje	33
4.2	Spremljanje izvajanja Vodilnih načel in odgovori na nove izzive spreminjajočega se sveta	46
4.3	Prikaz in primerjava izbranih nacionalnih poročil	49
4.3.1	Enotna struktura nacionalnih poročil za pripravo Moskvske deklaracije	49
4.3.2	Slovensko nacionalno poročilo	51
4.3.3	Hrvaško nacionalno poročilo	54
4.3.4	Italijansko nacionalno poročilo	57

4.3.5	Avstrijsko nacionalno poročilo	59
4.3.6	Madžarsko nacionalno poročilo	61
4.3.7	Makedonsko nacionalno poročilo	64
4.4	Primerjava poročil in zaključki	67
5	ZAKLJUČEK	72
	VIRI	77

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Države članice Sveta Evrope in Evropske unije	14
Preglednica 2: Primerjava poročil med državami	48
Preglednica 3: Etične skupine v Sloveniji	52
Preglednica 4: Vsebinska primerjava poročil	67
Preglednica 5: Oblikovna primerjava poročil	67

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Prebivalstvo Madžarske po odstotkih	62
--	-----------

KAZALO SLIK

Slika 1:	Ustanovitev Sveta Evrope, v letu 1949	4
Slika 2:	Zvezna zastava	5
Slika 3:	Logotip Sveta Evrope	6
Slika 4:	Parlamentarna skupščina, Jesenska zasedanja 4. - 8. oktober 2010	9
Slika 5:	Karta držav članic Sveta Evrope	19
Slika 6:	Trikotnik ciljev: uravnotežen in trajnosten prostorski razvoj	24
Slika 7:	Prostorski zemljevid in razdalje	25
Slika 8:	Lega Slovenije v Evropi	51
Slika 9:	Gostota prebivalstva v Sloveniji, v kvadratnih kilometrih	52
Slika 10:	Lega Hrvaške v Evropi	54
Slika 11:	Demografska gibanja	55
Slika 12:	Lega Italije v Evropi	57
Slika 13:	Lega Avstrije v Evropi	59
Slika 14:	Lega Madžarske v Evropi	61
Slika 15:	Lega Makedonije v Evropi	65

1 UVOD

Svet Evrope (SE) je mednarodna organizacija, ki jo sestavlja 47 držav¹ evropske regije. Evropska unija (EU) pa je zveza evropskih držav, ki ima 27 članic. Svet Evrope in Evropska unija sta organizaciji z različnima pomenoma in vlogo v evropskem prostoru. Pogosto se dogaja, da ju med seboj enačimo ali pa zamenjujemo. Prav tako prihaja do pogostega zamenjevanja oziroma enačenja Sveta Evrope z Evropskim svetom ali Svetom Evropske unije. Evropski svet predstavlja najvišje politično telo EU, ki je sestavljeno iz predsednikov držav ali vlad članic EU ter predsednika evropske komisije. Svet Evropske unije je institucija EU, kjer so zastopane vlade držav članic EU in je pristojen za sprejemanje odločitev v EU.

Slovenija se je včlanila v Svet Evrope 14. maja 1993, članica Evropske unije pa je postala leta 2004.

V okviru Sveta Evrope deluje Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje oziroma Council of Europe Conference of Ministers Responsible for Spatial/Regional Planning (v nadaljevanju CEMAT), ki se sestane vsake tri leta, in kjer razpravljajo o regionalnem, prostorskem razvoju ter o ozemeljski razsežnosti človekovih pravic in demokracije, na območju Sveta Evrope in tudi na širšem območju Evrope.

Predstavniki 47-ih držav članic Sveta Evrope so v CEMAT združeni zaradi prizadevanja k skupnem cilju, zagotavljanja trajnostnega prostorskega razvoja evropske celine. Regionalno, prostorsko planiranje prispeva k boljši prostorski ureditvi v Evropi in pri iskanju rešitev za probleme, ki presegajo nacionalne okvire posameznih držav. Regionalni, prostorski razvoj daje geografski izraz za gospodarske, socialne, kulturne in ekološke politike družbe.

¹ Albanija, Avstrija, Andora, Armenija, Azerbajdžan, Belgija, Bosna in Hercegovina, Bolgarija, Hrvaška, Ciper, Češka, Črna gora, Danska, Estonija, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Gruzija, Irska, Islandija, Italija, Latvija, Litva, Liechtenstein, Madžarska, Nizozemska, Luksemburg, Malta, Moldavija, Monako, Norveška, Poljska, Portugalska, Romunija, Rusija, San Marino, Srbija, Slovaška, Slovenija, Španija, Švedska, Švica, Makedonija, Turčija, Ukrajina in Velika Britanija.

V CEMAT-u se izraža želja po občutku skupne identitete v povezovanju med severom in jugom ter vzhodom in zahodom. Ob tem pa si prizadevajo, da bi bilo regionalno načrtovanje demokratično, celovito, funkcionalno in dolgoročno usmerjeno.

Zadnja 15. konferenca CEMAT je potekala med 8. in 9. julijem 2010, v Rusiji (Konference..., 2010: spletni vir). Njen namen je bil usklajevanje trajnostnega prostorskega razvoja Evrope. Ob tem so razpravljali tudi o novih pristopih za soočenje z gospodarskimi in podnebnimi izzivi, s katerimi se trenutno srečujejo vse vključene države. Dostop do osnovnih storitev za prostorski razvoj, vloga prostorskih razvojnih politik na področju okoljske trajnosti, življenjsko okolje in izboljšanje krajine ter čezmejno sodelovanje in ozemeljsko povezovanje evropske celine so bile glavne teme. Konferenca je potekala na osnovi pregleda stanja na območju držav članic Sveta Evrope (Nacionalna..., 2010: spletni vir). Ugotovljeno stanje, ki je prikazano tudi v Sinteznem poročilu (Sintezno..., 2010: spletni vir), je bilo podlaga za sprejetje Moskvske deklaracije (CEMAT 2..., 2010: spletni vir).

1.1 Namen in cilj diplomske naloge

Osnovni namen in cilj diplomske naloge je predstaviti organizacijo in cilje konference CEMAT, hkrati pa narediti primerjalno analizo med izbranimi državami (Slovenija, Hrvaška, Avstrija, Italija, Madžarska in Makedonija). Poseben poudarek želimo dati tudi stanju in razvoju v prostoru v Sloveniji, saj je na podlagi teh spoznanj možno oblikovati ukrepe za nadaljnji prostorski razvoj Slovenije. Ti ukrepi pa bodo izhajali tudi iz zaključkov zadnje konference CEMAT, ki je julija 2010 potekala v Moskvi v Rusiji.

Poleg tega želimo osvetliti tudi strukturo Sveta Evrope in njene razlike in skupne usmeritve z ostalimi evropskimi institucijami, predvsem Evropsko unijo.

Za izdelavo diplomske naloge je bilo treba pregledati razne dokumente, ki se uporabljajo oziroma so povezani s Svetom Evrope in CEMAT-om, ugotoviti razlike med Svetom Evrope in ostalimi institucijami (Evropsko unijo) in se seznaniti z vsebino Nacionalnih poročil

(Nacionalna..., 2010: spletni vir), ki so jih države članice SE pripravile za konferenco CEMAT v letu 2010.

2 SVET EVROPE

Svet Evrope, s sedežem v Strasbourgu v Franciji, je mednarodna organizacija, ki je sestavljena iz 47-ih držav iz celotne evropske celine. Ustanovljena je bila 5. maja 1949, s podpisom Londonske pogodbe (Londonska..., 2010: spletni vir), ki so jo podpisale Belgija, Danska, Francija, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Norveška, Švedska in Združeno kraljestvo. Glavni cilj te organizacije je spodbujanje skupnega demokratičnega in pravnega prostora, ki deluje na osnovi Evropske konvencije o človekovih pravicah (Konvencija 1..., 2010: spletni vir) in drugih referenčnih besedilih o zaščiti posameznika.

Članica lahko postane vsaka evropska država, ki sprejema načelo vladavine demokratičnega prava in na svojem ozemlju zagotavlja spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin vsakomur, ki je pod njeno oblastjo. Vse države članice EU so članice Sveta Evrope.

Slika 1: Ustanovitev Sveta Evrope, v letu 1949, Ustanovitev..., 2010: spletni vir.

Fig. 1: Establishment of the Council of Europe, in the year 1949, Ustanovitev..., 2010: web source.

Konec leta 1950 so v Rimu podpisali prvi mednarodni pravni akt, ki je zavaroval človekove pravice, to je bila Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin Sveta Evrope (Konvencija 1..., 2010: spletni vir). Stalna konferenca lokalnih in regionalnih oblasti Evrope je bila ustanovljena 12. januarja 1957 z namenom, da bi povezala predstavnike lokalnih in regionalnih skupnosti. Dve leti za tem je Svet Evrope v Strasbourgu

na podlagi Evropske konvencije o človekovih pravicah (Konvencija 1..., 2010: spletni vir) ustanovil Evropsko sodišče za človekove pravice. V letu 1990 so na Portugalskem odprli Center Sever-Jug Sveta Evrope. Poleg tega so v tem letu ustanovili tudi Evropsko komisijo za demokracijo, ki naj bi se ukvarjala s pravnimi jamstvi za uveljavljanje demokracije. Odbor ministrov Sveta Evrope je v letu 1994 ustanovil Kongres lokalnih in regionalnih oblasti Evrope (CLRAE), kar je nadomestilo prejšnjo Stalno konferenco lokalnih in regionalnih

oblasti Evrope. V letu 1995 so pod okriljem Sveta Evrope podpisali še Okvirno konvencijo o varstvu narodnih manjšin (Zgodovina 2..., 2010: spletni vir).

Deset let zatem je v Varšavi potekalo zasedanje, kjer so vodje držav in vlad sprejeli nov načrt in dali organizaciji potrebno politično potrditev in nov zalet. Slovenija se je včlanila v Svet Evrope 14. maja 1993, članica Evropske unije pa je postala leta 2004. V letu 2007 je 47. članica Sveta Evrope postala še Črna gora. Leto 2009 pa je bilo zaznamovano s šestdeseto obletnico delovanja Sveta Evrope.

Slika 2: Zvezna zastava, na kateri krog zvezd predstavlja zvezo evropskih narodov, število zvezd se ne spreminja, saj število dvanajst simbolizira popolnost in celovitost, Zastava..., 2010: spletni vir.

Fig. 2: Federal flag, on which a circle of stars representing the union of European nations, the number of stars is invariable, twelve being the symbol of perfection and integrity, Zastava..., 2010: web source.

Eden izmed številnih uspehov Sveta Evrope je bil sprejem Evropske konvencije o človekovih pravicah, leta 1950 (Konvencija 1..., 2010: spletni vir), ki je predstavljala temelj za ustanovitev Evropskega sodišča za človekove pravice, ki ima sedež v Strasbourgu od leta 1959.

Že ob ustanovitvi so se zavedali, da je potrebno Evropi dodeliti simbol, s katerim se bodo lahko poistovetili vsi evropski narodi. Zato so 25. oktobra 1955 v Parlamentarni skupščini Sveta Evrope soglasno izbrali simbol modre barve z obročem dvanajstih zlatih zvezd. 9. decembra 1955 je Odbor ministrov Sveta Evrope sprejel zvezno zastavo, ki je bila svečano predstavljena 13. decembra istega leta v Parizu.

Odbor ministrov Sveta Evrope je leta 1972 sprejel priredbo Herberta von Karajana Ode radosti iz Beethovnovе Devete simfonije za evropsko himno. Igra se ob evropskih prireditvah in svečanostih.

Evropska zastava in evropska himna sta bili izbrani in sprejeti s strani Sveta Evrope, zatem pa sta postali tudi simbola Evropske unije. Danes predstavljata zastava in himna emblema skupne evropske identitete.

Slika 3: Logotip Sveta Evrope,
Logotip..., 2010: spletni vir.

Fig. 3: Council of Europe logo,
Logotip..., 2010: web source.

Poseben znak, ki pa pripada le Svetu Evrope, pa je logotip. Organizacija si ga je nadela ob 50. obletnici, v maju 1999. Njegova uporaba je mogoča le s posebnim dovoljenjem in ob posebnih pogojih.

Francoščina in angleščina predstavljata uradni jezik Sveta Evrope, kot delovni jeziki pa se uporabljajo nemščina, italijanščina in ruščina. Različni dokumenti pa obstajajo tudi v drugih evropskih jezikih.

2.1 Cilji in dejavnosti Sveta Evrope

Temeljni cilj Sveta Evrope je ustvariti skupen demokratičen in pravni prostor prek celotne evropske celine, ob tem pa spoštovati ključne vrednote, kot so: človekove pravice, demokracija in vladavina demokratičnega prava. Te vrednote predstavljajo temelj tolerantne in civilizirane družbe, ki so nujno potrebne za družbeno povezanost celine, gospodarsko rast in stabilnost. Na osnovi le-teh poskušajo najti skupne rešitve za najpomembnejše probleme današnjega časa, kot so terorizem, korupcija, organiziran kriminal, rasizem in predsodki, bioetika, nasilje nad ženskami in otroki, trgovina z ljudmi ipd. Sodelovanje vseh držav članic je edini načini za reševanje teh problemov, s katerimi se dandanes sooča družba.

Cilji (Predstavitev..., 2010: spletni vir):

- varovati človekove pravice, pluralistično demokracijo in pravno državo;
- spodbujati razvoj evropske kulturne prepoznavnosti in raznolikosti, hkrati pa ozaveščati ljudi;
- najti prave rešitve za težave, s katerimi se srečuje evropska družba;
- pomagati pri uveljavljanju trdne demokracije v Evropi na podlagi podpore ustavnim, političnim in zakonodajnim reformam.

V Svetu Evrope se zavzemajo za izvajanje tudi nekaterih dejavnosti:

Ukinitev smrtne kazni, ki se v Evropi tudi sicer ne uporablja, saj je nobena od 47 držav članic ne izvaja, ker so jo ukinili oziroma izvedli moratorij na izvajanje. Odločitev za ukinitvev je bila sprejeta leta 1983 na pobudo Parlamentarne skupščine Sveta Evrope. Svet Evrope je določil ukinitvev kot pogoj za članstvo.

Nasilje v družini je še vedno prisotno na vseh družbenih ravneh, čeprav se v državah članicah prizadevajo k pozitivnim razvojem v pravu, politikah in praksah. Svet Evrope je sprejel precej pobud glede izvajanja zaščite žensk pred nasiljem, vodil je celo kampanjo z namenom dviganja zavesti, da je nasilje nad ženskami kršitev človekovih pravic. Hkrati uvajajo učinkovite ukrepe za preprečevanje in k nasprotovanju tovrstnemu nasilju v državah članicah.

Telesno kaznovanje se še vedno pojavlja v mnogih evropskih državah in se obravnava kot sprejemljiva oblika discipliniranja, zlasti v domačem okolju. Svet Evrope si prizadeva, da bi se telesno kaznovanje ukinilo v vseh državah članicah. Tretjina držav je to kaznovanje že prepovedala, več drugih držav pa se je zavezalo k pravnim reformam.

Romi so prisotni skoraj v vseh državah članicah Sveta Evrope in v nekaterih državah srednje in vzhodne Evrope predstavljajo več kot 5% prebivalstva. Še vedno predstavljajo eno izmed bolj diskriminiranih skupin v Evropi, zato se v okviru Sveta Evrope na različne načine zavzemajo, da bi zmanjšali predsodke pred Romi.

Spolno izkoriščanje otrok je eno izmed najhujših oblik nasilja nad otroki in se na žalost še vedno pojavlja tudi v današnjem času. Zato se Svet Evrope na različne načine zavzema za preprečitev le-tega. Sprejeli so Konvencijo o zaščiti otrok pred spolnim izkoriščanjem in spolno zlorabo (Konvencija 2..., 2010: spletni vir), ki jo je podpisalo 33 držav.

Medkulturni dialog ima pomembno vlogo preprečevanja verskih, jezikovnih, etičnih in kulturnih prepadov in pri omogočanju, da se demokratično soočamo z našimi različnimi identitetami. Svet Evrope je spodbujanje medkulturnega in medverskega dialoga postavil kot prednost, da bi se zagotovilo boljše razumevanje med kulturami, socialno kohezijo in stabilnostjo.

Ljudje s posebnimi potrebami imajo v nekaterih državah članicah še vedno težave z dostopom do izvajanja določenih pravic in svoboščin. Svet Evrope namenja precej pozornosti tudi k oblikovanju in dostopnosti novih tehnologij, tako da imajo ljudje s posebnimi potrebami enake možnosti aktivnega in polnega sodelovanja v življenju skupnosti in s tem se nekako zmanjšuje tudi družbena izključenost.

Ponarejanje zdravil se lahko obravnava kot organiziran kriminal, saj se je razvilo v industrijo, ki povzroča smrt sto tisoče ljudi letno. Svet Evrope sodeluje pri standardizaciji zdravil, evropskemu programu testiranja tržnih zdravil, transfuziji krvi in presaditvi organov ter boju proti ponarejanju zdravil.

E-demokracija se smatra kot uporaba novih informacijskih in komunikacijskih tehnologij s strani vlad, političnih strank in državljanov z namenom, da bi se krepila demokracija, demokratične institucije in demokratični proces. Svet Evrope spodbuja uporabo sredstev le-tega kot način nudenja novih možnosti za politično participacijo, predvsem za ljudi s posebnimi potrebami, ki so prej imeli težave ob udeležbi v demokratičnem procesu.

Migracije so se med evropskimi državami zelo povečale, zato Svet Evrope pripravlja nove politike v zvezi s 'posledicami', ki jih migracija predstavlja.

Upravljanje interneta – k temu se prizadeva Svet Evrope, katerega glavna usmeritev bi bile vrednote demokracije, človekovih pravic in vladavine prava. Svet Evrope prispeva k dostopnosti, zanesljivosti, varnosti in vzdržnosti internetnih storitev.

Mučenje oziroma nečloveško, ponižujoče ravnanje sta še vedno prisotna na evropskem ozemlju. Zato se Svet Evrope zavzema za preprečevanje le-tega in zato so podali veliko podrobnih priporočil za izboljšanje pogojev, v katerih se nahajajo pridržani.

2.2 Organi in institucije Sveta Evrope

Svet Evrope sestavljajo različni odbori in sekretariati (Odbori..., 2010: spletni vir).

Odbor ministrov Sveta Evrope je telo, ki sprejema odločitve Sveta Evrope. Sestavljen je iz zunanjih ministrov vseh držav članic ali njihovih stalnih diplomatskih predstavnikov v Strasbourgu. Predstavlja vladno telo, kjer je mogoče enakopravno razpravljati o stališčih posameznih držav do težav, s katerimi se srečuje evropska družba. Obenem pa je to skupni forum za oblikovanje vseevropskih odgovorov na takšne izzive.

Skupaj s Parlamentarno skupščino Sveta Evrope je Odbor ministrov Sveta Evrope varuh temeljnih vrednot Sveta Evrope in vseskozi nadzoruje, da države članice ravnajo skladno s prevzetimi obveznostmi. Njegove glavne naloge predstavljajo sprejemanje političnih odločitev Sveta Evrope, potrjevanje proračuna in programa aktivnosti.

Slika 4: Parlamentarna skupščina, Jesenska zasedanja
4. - 8. oktober 2010, Parlamentarna..., 2010: spletni vir.

Fig. 4: Parliamentary assembly, Autumn meeting
4.- 8. October 2010, Parlamentarna..., 2010: web source.

Parlamentarna skupščina Sveta Evrope (PSSE) se predstavlja kot gonilna sila Sveta Evrope pri širjenju evropskega sodelovanja na vse demokratične države v Evropi. Je posvetovalni organ, ki je podal iniciative za veliko število mednarodnih pogodb in pomagal ustvariti sistem zakonodaje za celotno Evropo.

Kongres lokalnih in regionalnih oblasti je organ, kjer so predstavljeni glasovi 200 000 regij in občin Evrope. Njegovo delovanje je v obliki foruma izvoljenih predstavnikov lokalnih in regionalnih skupnosti, ki razpravljajo o skupnih problemih, hkrati pa primerjajo izkušnje in oblikujejo politike. Njegovo delovanje je usmerjeno v podporo demokraciji in izboljšanju storitev na lokalni in regionalni ravni.

Evropsko sodišče za človekove pravice predstavlja sodno telo, kjer človekove pravice zagotavljajo vsakomur, ki se nahaja znotraj pravnega reda držav podpisnic Evropske konvencije o človekovih pravicah (Konvencija 1..., 2010: spletni vir). Konvencija je bila podpisana s strani vseh 47 držav članic Sveta Evrope. Na to sodišče se lahko obrnejo države in posamezniki, ne glede na njihovo narodnost.

Komisar za človekove pravice je oseba, ki je neodvisna in ima funkcijo spodbujanja vzgoje in spoznavanja človekovih pravic in njihovega spoštovanja v državah članicah. Ima zlasti preventivno vlogo.

Konferenca mednarodnih nevladnih organizacij je sestavljena iz okoli 400 mednarodnih nevladnih organizacij (MNVO). Konferenca predstavlja glavno povezavo političnih predstavnikov z državljani in pri tem prenaša glas civilne družbe do Sveta Evrope. Strokovna usmerjenost mednarodnih nevladnih organizacij in njihova povezava z evropskimi državljani podaja koristi delu Sveta Evrope.

Generalni sekretar Sveta Evrope je za petletni mandat izvoljen s strani Parlamentarne skupščine Sveta Evrope in predstavlja vrhovnega predstavnika Organizacije. Generalni sekretar je v celoti odgovoren za strateško vodenje delovnega programa Sveta Evrope in proračuna. Hkrati nadzoruje tekoče upravljanje Organizacije in sekretariata.

Namestnik generalnega sekretarja se prav tako kot Generalni sekretar izvoli za petletni mandat v okviru Parlamentarne skupščine Sveta Evrope, vendar ločeno od Generalnega sekretarja.

Sekretariat predstavlja več kot 2000 članov stalnega osebja in prihajajo iz vseh 47 držav članic. Večinoma deluje v Strasbourgu, včasih pa skupaj z začasnimi sodelavci delujejo tudi v drugih uradih po Evropi.

2.3 Evropska unija

Evropska unija (EU) predstavlja državno zvezo evropskih držav. Ima 27 članic in okoli pol milijarde prebivalstva. Njen cilj je, da bi njeni državljani imeli blaginjo in stabilnost, kar izvaja s pomočjo sprejetih politik in usmeritev. Zavzema se tudi za ustvarjenje poštene in skrbne družbe, na osnovi konkurenčnosti podjetij in omogočenega pridobivanja znanja in spretnosti delavcev, strmi k precejšnjemu spodbujanju gospodarske uspešnosti in ustvarjanju delovnih mest.

EU se v sodelovanju s sosednjimi in drugimi državami prizadeva za blaginjo, napredek v demokraciji, pravno državo ter za zagotovitev človekovih pravic, tako na območju EU in tudi v ostalih državah.

EU je bila ustanovljena 9. maja 1950 na podlagi Schumanove deklaracije (Schumanova..., 2010: spletni vir), ki je prinesla predlog o Evropski skupnosti za premog in jeklo. Na podlagi tega naj bi z gospodarsko in politično povezavo evropskih držav dosegli trajni mir. V letu 1993 so z Maastrichtsko pogodbo (Maastrichtska..., 1997: spletni vir) ustanovili Evropsko unijo.

V EU je triindvajset uradnih in delovnih jezikov, vendar je le malo delovnih dokumentov, ki bi bili prevedeni v vse te jezike. Večinoma se za vsakdanje poslovanje uporabljajo trije jeziki, in sicer angleščina, francoščina in nemščina.

2.4 Organi in institucije Evropske unije

Evropsko unijo sestavljajo različne institucije in organi (Institucije..., 2010: spletni vir).

Evropski parlament pomeni glas ljudi. Skupaj s Svetom Evropske unije sprejema evropske zakone. Zagotavlja, da so vsi vidiki dela EU pod drobnogledom demokracije in predmet javne razprave. Vsakih pet let volivci povsod po EU izbirajo svoje predstavnike, ki jih bodo

zastopali v Parlamentu. Evropski parlament je največje tovrstno mednarodno telo na svetu. Sestaja se v francoskem Strasbourgu ali v belgijskem Bruslju.

Evropski svet predstavlja politično vodstvo. Vsaj štirikrat na leto se v Bruslju srečajo vrhovni politični voditelji držav članic (predsednik vlade ali predsednik države). Razpravljajo o najpomembnejših aktualnih vprašanjih in o tem, v katero smer gre EU. Evropski svet vodi predsednik, ki mu predseduje za obdobje dveh let in pol.

Svet Evropske unije predstavlja glas držav članic, saj tu 'sodelujejo' nacionalne vlade. Svet, s sedežem v Bruslju, sprejema ali zavrača ter spreminja predloge Komisije za nove zakone. Vsako državo zastopa minister, odgovoren za obravnavano področje (promet, finance, kmetijstvo itd.). Pri večini zadev za sprejemanje odločitev zadostuje večina članic.

Evropska komisija je izvršilni organ EU. Je edina institucija, ki lahko predlaga nove zakone, o teh pa nato glasujeta Evropski parlament in Svet EU. Predsednik Komisije vodi ekipo komisarjev, od katerih prihaja iz vsake države članice po eden. Vsak komisar je zadolžen za določeno strokovno področje (promet, okolje itd.) in se zaveže, da bo deloval v interesu celotne EU in ne svoje matične države.

Sodišče Evropskih skupnosti – vladavina prava. Sodišče zagotavlja pravilno in enotno tolmačenje zakonov povsod po EU. Sedež ima v Luksemburgu in šteje po enega sodnika iz vsake države članice. Njegove razsodbe so zelo pomembne, ker ima zadnjo besedo.

Evropsko računsko sodišče preverja ali se denar, s katerim davkoplačevalci financirajo EU, porablja v ustrezne namene. Sodišče preverja tudi račune Evropske komisije in objavlja letna poročila.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je svetovalno telo, ki zastopa civilno družbo, delodajalce in delojemalce. V političnih razpravah z Evropsko komisijo, Evropskim svetom in Evropskim parlamentom predstavlja njihove poglede in brani njihove interese.

Odbor regij je svetovalno telo, sestavljeno iz predstavnikov evropskih regionalnih in lokalnih organov. Z odborom regij se je treba posvetovati pred sprejemanjem odločitev o zadevah v zvezi z lokalno in regionalno upravo (regionalna politika, okolje, izobraževanje in promet).

Evropska centralna banka s sedežem v nemškem Frankfurtu je zadolžena za upravljanje evra, enotne valute EU in varovanje stabilnosti cen za več kot dve tretjini državljanov EU, ki uporabljata evro. Odgovorna je za oblikovanje in izvajanje monetarne politike evroobmočja.

Evropska investicijska banka je banka EU, ki zagotavlja dolgoročna posojila javnemu in zasebnemu sektorju za projekte v evropskem interesu (okoljski programi, promet, energija, podpora za mala in srednja podjetja itd.).

Evropski varuh človekovih pravic deluje kot posrednik med posameznimi državljani in organi EU. Odgovoren je za sprejemanje in preiskovanje pritožb državljanov, podjetij in organizacij EU. Evropski parlament izvoli varuha človekovih pravic za dobo petih let z možnostjo ponovne izvolitve.

Evropski nadzornik za varstvo podatkov mora zagotoviti, da vse institucije in organi EU spoštujejo pravico posameznika do zasebnosti pri obdelavi njegovih osebnih podatkov.

2.5 Razlika Svet Evrope : Evropska unija

Svet Evrope se ne sme zamenjevati s Svetom Evropske unije ali z Evropskim svetom, ki sta telesi Evropske unije. Svet Evropske unije je glavni organ sprejemanja odločitev v EU. Evropski svet je najvišje politično telo EU.

Tudi Svet Evrope in Evropsko unijo se ne sme zamenjevati, saj sta dve različni organizaciji, ki se med seboj razlikujeta.

Svet Evrope je mednarodna organizacija, ki povezuje 47 držav iz evropske regije, medtem ko je Evropska unija državna zveza evropskih držav oziroma gospodarsko in politično

partnerstvo med demokratičnimi evropskimi državami. Vanjo je vključenih 27 držav. Himna in zastava sta bili sprva sprejeti za Svet Evrope, kasneje pa jih je Evropska unija prevzela. Svet Evrope kot pomembnejše cilje izpostavlja varovanje človekovih pravic, ozaveščanje ljudi in spodbujanje razvoja evropske kulturne prepoznavnosti in raznolikosti ter iskanje rešitev za probleme, s katerimi se srečuje današnja družba (nestrpnost, zapostavljanje, organiziran kriminal ipd.). Cilji Evropske unije so ustvariti pošteno družbo, spodbujati gospodarsko uspešnost in ustvariti delovna mesta, narediti podjetja bolj konkurenčna in pridobivati nova znanja. Glavni cilj obema je zagotovitev miru, svobode in blaginje ljudem in da bi živeli v pravičnejšem in varnejšem svetu, pri čemer Evropska unija daje poudarek na države članice, Svet Evrope pa gleda na širše območje evropske celine.

Evropska unija je pomembna, saj ima vpliv na gospodarskem, okoljskem in socialnem področju. Je največja svetovna trgovinska sila in daje največ finančne in tehnične pomoči na svetu revnejšim državam. Precej finančnih sredstev porabi za spodbujanje gospodarstev in za krepitev EU v celoti. Prizadeva si za izboljšanje kakovosti življenja. Razviti želi tesnejša partnerstva med državami, ki bi temeljila na trgovini, gospodarskem in političnem sodelovanju, skupnih prizadevanjih na področju raziskav in razvoja, varstvu okolja, znanosti, kulturi in tehnični pomoči.

Svet Evrope rešuje vsa pomembna vprašanja evropske družbe, razen obrambe. Program dela obsega človekove pravice, medije, pravno sodelovanje, socialno usklajenost, zdravstvo, izobraževanje, kulturo in kulturno dediščino, šport, mladino, lokalno demokracijo in čezmejno sodelovanje ter okolje in prostorsko načrtovanje. Poleg tega se ukvarja z oblikovanjem evropskih konvencij in sporazumov, na podlagi katerih lahko države članice ali EU ustrezno usklajujejo in spreminjajo svojo zakonodajo.

Preglednica 1: Države članice Sveta Evrope in Evropske unije, lastni prikaz, Države 1..., Države 3..., 2010: spletni vir.

Table 1: Member States of the Council of Europe and the European Union, own view, Države 1..., Države 3..., 2010: web source.

DRŽAVA	SVET EVROPE	EVROPSKA UNIJA
Albanija	Da	Ne
Avstrija	Da	Da

DRŽAVA	SVET EVROPE	EVROPSKA UNIJA
Andora	Da	Ne
Armenija	Da	Ne
Azerbajdžan	Da	Ne
Belgija	Da	Da
Bolgarija	Da	Da
Bosna in Hercegovina	Da	Ne
Ciper	Da	Da
Češka	Da	Da
Črna gora	Da	Ne
Danska	Da	Da
Estonija	Da	Da
Francija	Da	Da
Finska	Da	Da
Grčija	Da	Da
Gruzija	Da	Ne
Hrvaška	Da	Ne
Irska	Da	Da
Islandija	Da	Ne
Italija	Da	Da
Liechtenstein	Da	Ne
Latvija	Da	Da
Litva	Da	Da
Luksemburg	Da	Da
Malta	Da	Da
Madžarska	Da	Da
Makedonija	Da	Ne
Monako	Da	Ne
Moldavija	Da	Ne
Nemčija	Da	Da
Nizozemska	Da	Da
Norveška	Da	Ne
Portugalska	Da	Da
Poljska	Da	Da
Romunija	Da	Da
Rusija	Da	Ne
Turčija	Da	Ne
Ukrajina	Da	Ne
San Marino	Da	Ne
Slovaška	Da	Da
Slovenija	Da	Da
Srbija	Da	Ne
Španija	Da	Da
Švica	Da	Ne
Švedska	Da	Da
Združeno kraljestvo	Da	Da

2.6 CEMAT

CEMAT je kratica za Evropsko konferenco ministrov, odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje, ustanovljeno v okviru Sveta Evrope.

Dejavnosti Sveta Evrope, ki se nanašajo na prostorsko načrtovanje, segajo v leto 1970, v nemško mesto Bonn, kjer je potekalo prvo zasedanje Evropske konference ministrov, pristojnih za regionalno načrtovanje. Skozi pretekla leta so bila izdelana številna referenčna besedila, namenjena vodenju politik prostorskega načrtovanja. Najpomembnejša so Vodilna načela trajnostnega prostorskega razvoja evropske celine (Vodilna..., 2000: spletni vir), ki so bila sprejeta na 12. zasedanju CEMAT-a v Hannoveru (Nemčija), v letu 2000. Ta dokument poudarja ozemeljsko razsežnost človekovih pravic in demokracije.

CEMAT razlaga, da regionalno, prostorsko načrtovanje podaja geografski izraz gospodarske, kulturne, socialne in ekološke politike družbe. Obenem menijo, da je to hkrati znanstvena disciplina, upravna tehnika in politično razvit ter celovit pristop, ki je usmerjen k uravnoteženemu regionalnem razvoju ter fizična prostorska organizacija, ki je v skladu s splošno strategijo.

CEMAT se zavzema za različne cilje in namene, med drugimi tudi za prispevek regionalnega oziroma prostorskega planiranja k boljši prostorski ureditvi po Evropi. Pri tem pa je pomembno iskati rešitve za probleme, ki presegajo nacionalni okvir. Cilj je ustvariti občutek skupne identitete, v okviru sever-jug in vzhod-zahod odnosih.

Ključna skrb za prostorski oziroma regionalni razvoj je človek in njegovo dobro počutje, kot tudi njegova povezava z okoljem. Zato cilj predstavlja povezavo vsakega posameznika z okoljem in kakovostjo življenja v njem, kajti to spodbudi razvoj osebnosti posameznika v okolici, ki mora biti načrtovana na človeški ravni.

Njihov cilj je tudi, da mora regionalno, prostorsko načrtovanje biti demokratično, celovito, funkcionalno in hkrati dolgoročno usmerjeno. Demokratično pomeni, da se zagotovi sodelovanje ljudi in njihovih političnih predstavnikov; celovito, da se zagotovi usklajevanje

različnih sektorskih politik in vključitev le-teh v celovit pristop; funkcionalno pomeni, da je potrebno upoštevati obstoj regionalne zavesti, ki temelji na skupnih vrednotah, kulturi in interesih; dolgoročno pomeni, da je potrebno analizirati ter upoštevati dolgoročne načine in razvoj. Potrebno je narediti usmeritve za reševanje gospodarskih, socialnih, kulturnih, ekoloških in okoljskih pojavov in posegov.

Pri konceptu regionalno prostorskega načrtovanja se mora upoštevati obstoj posameznikov in institucij, ki so nosilci odločanja in vplivajo na ureditev prostora, negotovost napovedi raziskav, tržne raziskave, posebnosti upravnih sistemov in različne socialno-ekonomske in okoljske razmere. Ob tem si je treba prizadevati za čim boljše uskladitev teh vplivov.

Kot temeljne cilje CEMAT navaja (Pomen..., 2010: spletni vir):

- uravnotežen socialno-ekonomski razvoj regij oziroma območij;
- izboljšanje kakovosti življenja;
- odgovorno upravljanje z naravnimi viri;
- varovanje okolja;
- racionalna raba zemljišč.

Podajajo mnenje, da je doseganje regionalnega, prostorskega načrtovanja predvsem politično vprašanje. Poleg tega številne zasebne oziroma javne agencije s svojimi dejavnostmi prispevajo k razvoju in spreminjanju organizacije prostora.

Regionalni, prostorski razvoj izraža namen za interdisciplinarno povezovanje, usklajevanje oziroma sodelovanje med organi, ki med seboj sodelujejo. Pomembna je aktivna udeležba državljanov.

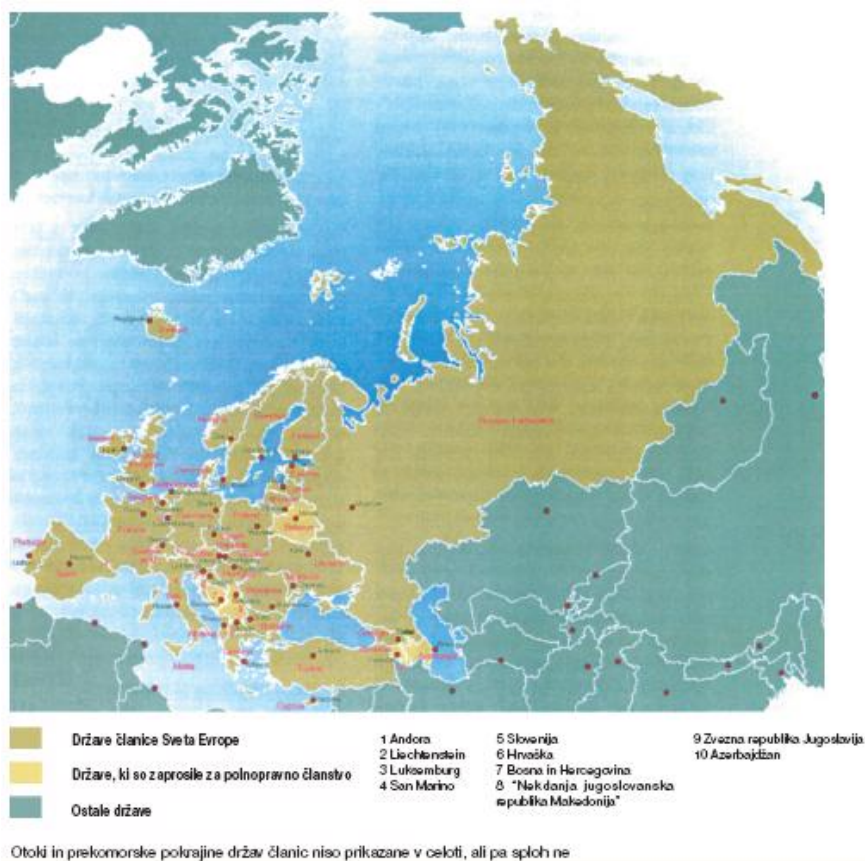
3 EVROPSKI PROSTORSKI RAZVOJNI DOKUMENTI

V zadnjih letih so se v Evropi naredili različni odločilni in zgodovinski koraki za evropsko združevanje. Ob tem nastajajo nove naloge in razni prednostni cilji za Svet Evrope. Vse to pa vodi v sprejetje posameznih prostorskih razvojnih dokumentov. Na podlag upoštevanja le-teh naj bi se v prihodnje razvijal evropski prostor.

V tem poglavju so predstavljeni ključni evropski prostorski razvojni dokumentni:

- Vodilna načela za trajnostni prostorski razvoj evropske celine (Vodilna..., 2000: spletni vir) je dokument, na podlagi katerega CEMAT podaja svoje mnenje k strategiji socialne kohezije;
- Ljubljanska deklaracija o prostorski razsežnosti vzdržnega razvoja (Ljubljanska..., 2003: spletni vir), ki je nastala v okviru 13. zasedanja Evropske konference ministrov, pristojnih za urejanje prostora, v Ljubljani. V dokumentu so predstavljena priporočila za konkretne usmeritve in kako naj bi se izvajala Vodilna načela za trajnostni prostorski razvoj Evrope (Vodilna..., 2000: spletni vir);
- Evropske prostorske razvojne perspektive (Evropske..., 2000: spletni vir) so dokument, ki je usmerjen v uravnotežen in trajnostni razvoj ozemlja Evropske unije. Nanaša se na območje Evropske unije;
- Zelena knjiga o teritorialni koheziji (Zelena..., 2008: spletni vir) se prav tako nanaša na ozemlje Evropske unije. Izdala jo je Komisija evropskih skupnosti 6. oktobra 2008, v Bruslju. S tem dokumentom se začne razprava o teritorialni koheziji.

3.1 Vodilna načela za trajnostni prostorski razvoj evropske celine

Slika 5: Karta držav članic Sveta Evrope, Vodilna..., 2000: spletni vir.

Fig 5: Map of member states of the Council of Europe, Vodilna..., 2000: web source.

Vodilna načela za trajnostni prostorski razvoj evropske celine (Guiding Principles for Sustainable Spatial Development of the European Continent, v nadaljevanju Vodilna načela, Vodilna..., 2000: spletni vir) je dokument, na podlagi katerega Evropska konferenca ministrov, odgovornih za regionalno planiranje (CEMAT), podaja svoje mnenje k strategiji socialne kohezije. Ta dokument daje poudarek predvsem na strategijo socialne kohezije in ozemeljsko razsežnost demokracije in človekovih pravic. Opredelitev ukrepov prostorske razvojne politike, na podlagi katerih bodo lahko ljudje v vseh državah članicah Sveta Evrope dosegli sprejemljiv življenjski standard, predstavlja cilj tega dokumenta. Poleg tega želi vsem regijam in občinam zagotoviti možnost aktivnega sodelovanja pri procesu evropskega združevanja in demokratizacije.

Dokument državam članicam Sveta Evrope, skupno z njihovimi občinami in regijami, ponuja prožne in v prihodnost usmerjene možnosti za sodelovanje. Hkrati predstavlja osnovo za trajnostni razvoj, ki je namenjena različnim političnim in družbenim organom.

Obenem zagovarja ohranitev enotnosti v raznolikosti, ki se je v Evropi pojavila zaradi različnih zgodovinskih in geografskih vplivov.

Vodilna načela (Vodilna..., 2000: spletni vir) predstavljajo temeljni dokument CEMAT in so bila pripravljena oziroma sprejeta na Evropski konferenci ministrov odgovornih za regionalno planiranje. Konferenca je potekala v mestu Hannover, v Nemčiji 7. in 8. septembra 2000. Vsebino dokumenta je pripravil Odbor visokih uradnikov.

Vodilna načela (Vodilna..., 2000: spletni vir) se navezujejo na Evropsko listino za regionalno/prostorsko planiranje (Torremolinska..., 2010: spletni vir) in na podlagi tega dokument temelji na predpostavkah, ki naj bi se jih držali v okviru državnih in evropskih politik za izboljšanje organiziranosti držav članic. Ob tem pa naj bi razrešili različne probleme, ki segajo preko državnih meja.

Dokument v skladu koncepta o trajni uravnoveženosti spoštuje oziroma upošteva potrebe prebivalcev po evropskih regijah tako, da ne ogroža osnove pravice in razvojnih možnosti za prihodnje generacije. Še zlasti je poudarek na potrebni uskladitvi ekonomskih in družbenih potreb nekega območja z njegovimi ekološkimi in kulturnimi dejavnostmi. Na podlagi le-tega omogočiti dolgoročen, obsežen in hkrati uravnovežen prostorski razvoj.

Vodilna načela (Vodilna..., 2000: spletni vir) se navezujejo na različne dokumente Sveta Evrope, predvsem na Okvirno evropsko konvencijo o čezmejnem sodelovanju med krajevnimi skupnostmi ali organi oblasti (Vodilna..., 2000: spletni vir), Torremolinsko listino (Vodilna..., 2000: spletni vir), Evropsko listino o lokalni samoupravi (Vodilna..., 2000: spletni vir), Osnutek listine o regionalni samoupravi (Vodilna..., 2000: spletni vir) in na analitično delo, ki je povezano s Strategijo evropskega regionalnega planiranja (Vodilna..., 2000: spletni vir). V dokumentu so upoštevali tudi Evropske prostorske razvojne perspektive Evropske unije (Vodilna..., 2000: spletni vir), Baltiško Agendo 21 (Vodilna..., 2000: spletni

vir) in obstoječe regionalne strategije za posamezna evropska območja (kot so npr. Vizija in strategije ob Baltičkem morju (Vodilna..., 2000: spletni vir), Strukturni program za Benelux (Vodilna..., 2000: spletni vir) in Strategija za integralni prostorski razvoj Srednje Evrope ter jadranskega in podonavskega območja (Vodilna..., 2000: spletni vir)).

V dokumentu so predstavljeni različni ukrepi in cilji za zavzemanje uravnoveženega prostorskega razvoja.

Poudarjena je izjemna koristnost medcelinskih povezav, saj bi sodelovanje in medsebojne izmenjave pripomogle k prostorskemu razvoju. Navedeno je, da ima evropska celina posebne razvojne možnosti zaradi svoje zemljepisne lege.

Pomembno je transnacionalno sodelovanje med velikimi evropskimi regijami. To podaja osnovo za pomoč in sodelovanje, obenem pa se povečuje socialna kohezija. Primer take oblike povezovanja je navedena Evropska unija. Ena izmed prednosti takšnega sodelovanja je tudi ustvarjanje prometnega omrežja, katerega prednost je medsebojna povezanost območij različnih prestolnic.

Velik pomen na razvoj ima povezovanje novih in starih držav članic. Na osnovi tega se pojavijo možnosti za razvoj novih komunikacijskih tehnologij.

Njihov cilj je trajnostni in regionalno uravnovežen razvoj, in sicer v vseh evropskih regijah. Pomembna pa je tudi opredelitev ukrepov prostorsko razvojne politike, saj bi državljani v vseh državah, ki so članice Sveta Evrope, dosegli sprejemljiv življenjski standard. Pomembno je, da se regijam in občinam zagotovi oziroma poda možnost aktivnega sodelovanja v procesu pri evropskem združevanju in demokratizaciji.

Ker je v Evropi veliko število raznolikih kultur, je pomembno sprejemanje kulturne raznolikosti. Pri tem je podan poudarek na raznolikosti kultur, kar predstavlja prednost, in sicer kot velik potencial za trajnostni prostorski razvoj. Raznolikost tako vpliva na način izražanja, kot tudi na specifičnost gospodarskih panog, mobilnost, kulturo bivanja. Velik pomen daje tudi raznolikost oblikovanja krajine, mest, evropsko arhitekturno dediščino.

Navedeno je, da je potrebno podati tudi poudarek na zasebni sektor, ki ima pomembno vlogo pri prostorskem razvoju. Kajti zasebna vlaganja predstavljajo najpomembnejše pospeševalce tako družbenega kot tudi prostorskega razvoja. Spodbujati je potrebno razvoj, ob tem pa izboljšati odnose med mestom in podeželjem. Na prostorski razvoj bodo vplivale izboljšave povezav, ki povezujejo majhna in srednje velika mesta, kmetijska in otoška območja.

V dokumentu je podano zavzemanje za zmanjševanje škodljivih vplivov na okolje in za razvijanje preventivnih ukrepov za omejitev vplivov naravnih katastrof. Hkrati je potrebno razvijati vire energije in ob tem ohraniti varnost.

Pomembno je razvijanje in spodbujanje dostopa od znanja in informacij. Predvsem pa je podano mnenje, da je potrebno podati večji poudarek na varovanje in povečanje naravnih virov in na naravno dediščino. Prav tako se ne sme zanemariti kulturna dediščina. Danes pa je pomemben tudi poudarek na razvijanju trajnostnega in visoko kakovostnega turizma.

Velik prispevek k vseevropskemu sodelovanju, na podlagi cilja ustvarjanja regionalno uravnotežene in trajnostne Evrope ter pri odločitvah prostorsko razvojne politike, je prineslo sprejetje in tudi upoštevanje Vodilnih načel za trajnostni prostorski razvoj evropske celine (Vodilna..., 2000: spletni vir).

3.2 Ljubljanska deklaracija o prostorski razsežnosti vzdržnega razvoja

Ljubljanska deklaracija o prostorski razsežnosti vzdržnega razvoja (v nadaljevanju Ljubljanska deklaracija, Ljubljanska..., 2003: spletni vir) je dokument, kjer so predstavniki držav članic podrobneje predstavili vzorec delovanja vzdržnega razvoja, ob tem pa so se obvezali, da bodo na osnovi njihovih pristojnosti zagotavljali popolnost pri pripravi razvojnih politik. To je dokument s podanimi priporočili za konkretne usmeritve in kako naj bi se izvajala Vodilna načela za trajnostni prostorski razvoj Evrope (Vodilna..., 2000: spletni vir).

Dokument so sprejeli ministri držav članic Sveta Evrope na 13. zasedanju Evropske konference ministrov, pristojnih za urejanje prostora, v Ljubljani med 16. in 17. septembrom 2003.

Vodilna načela (Vodilna..., 2000: spletni vir) skupaj s Torremolinsko listino (Torremolinska..., 2010: spletni vir) predstavljajo podlago za Ljubljansko deklaracijo (Ljubljanska..., 2003: spletni vir). Nanjo pa vplivajo tudi temeljna načela Sveta Evrope, to so človekove pravice, pluralna demokracija in vladavina prava. Temelji pa tudi na smotru prostorskega razvoja (upoštevanje okoljskih in drugih problemov, ki so povezani s prostorskim razvojem, zemljepisnim položajem celine in procesi povezovanja Evrope).

Dokument je sestavljen z namenom spodbujanja prostorskega, gospodarskega in socialnega povezovanja ter izvajanja bolj uravnoteženega in vzdržnega razvoja, tako znotraj meja Evrope, kot tudi na svetovni ravni. Poudarek je dan na pomen prostora, ki predstavlja osnovo za človeško bivanje, dejavnost in vzdržni razvoj.

Podano je opozorilo pred pomanjkljivimi razvojnimi politikami na eni strani, na drugi pa so predstavljeni glavni cilji prostorskega razvoja. Navedena je potrebnost izboljšanja prostorskih razvojnih politik, ki bi zagotovile zmanjševanje neenakosti, ukrepe za podporo nazadujočim območjem, izboljššan in varnejši promet, energijo, preprečevanje, zmanjševanje naravnih nesreč, varovanje okolja, izboljšano kmetijsko dejavnost, zaščito kulturne dediščine.

Če se želijo vzpostaviti cilji, ki so navedeni v Vodilnih načelih (Vodilna..., 2000: spletni vir) je potrebno okrepiti čezsektorski značaj, čezevropsko sodelovanje ter prav tako sodelovanje z drugimi državami Sveta Evrope.

Na podlagi tega dokumenta so se ministri držav članic Sveta Evrope, pristojni za urejanje prostora, zavezali, da bodo vsake tri leta poročali Odboru ministrov Sveta Evrope in CEMAT-u o uresničevanju Vodilnih načel (Vodilna..., 2000: spletni vir) za vzdržen razvoj evropske celine.

3.3 Evropske prostorske razvojne perspektive

Evropske prostorske razvojne perspektive (European spatial development perspective, v nadaljevanju EPRP, Evropske..., 2000: spletni vir) so prostorski dokument, ki je usmerjen v uravnotežen in trajnostni razvoj ozemlja Evropske unije. Vsebina dokumenta je bila dogovorjena na neformalnem svetu ministrov Evropske unije, odgovornih za prostorsko planiranje, v Potsdamu v Nemčiji, in sicer 10. in 11. maja 1999. To je dokument, ki se nanaša na območje Evropske unije in je hkrati tudi dokument Evropske unije.

Dokument je sestavljen iz dveh delov, in sicer DEL A predstavlja, da je potrebno doseči uravnotežen in trajnosten razvoj ozemlja Evropske skupnosti, DEL B pa podaja širše območje in sicer ozemlje EU ter predstavlja kakšni so trendi, možnosti in izzivi.

Dokument se navezuje na cilj Evropske unije, ki se usmerja k uravnoteženem in trajnostnem razvoju, ob tem pa želi okrepiti gospodarsko socialno kohezijo. Določa načela prostorskega razvoja in cilje sodelovanja.

Slika 6: Trikotnik ciljev: uravnotežen in trajnosten prostorski razvoj, Evropske..., 2000: spletni vir.

Fig 6: Triangle objectives: a balanced and sustainable spatial development, Evropske..., 2000: web source.

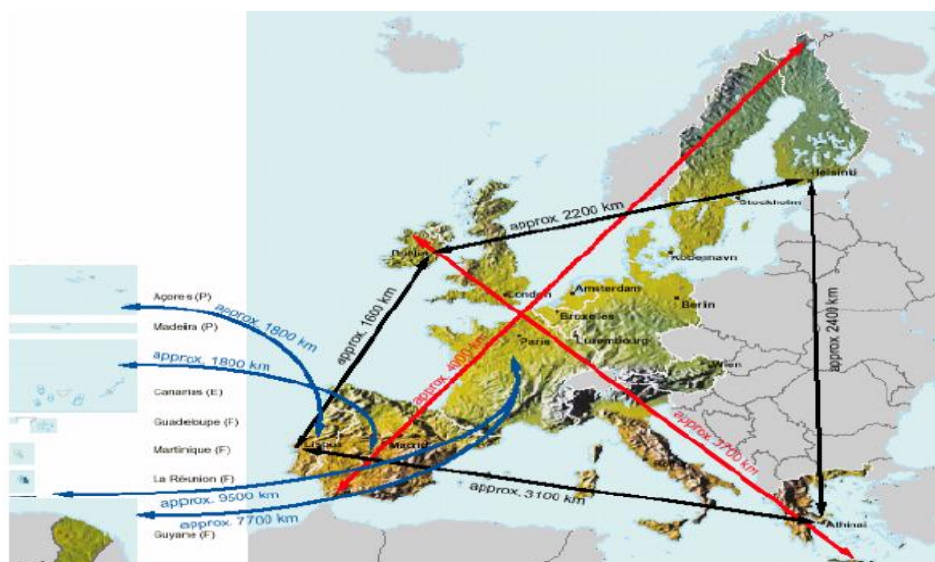
V EPRP (Evropske..., 2000: spletni vir) je navedeno, da bi se s prostorskim planiranjem preprečilo naraščanje regionalnih razlik. Predstavljene so tudi razvojne smernice, ki bi jih upoštevale države članice. Podano je mnenje, da se razvojni projekti v različnih državah članicah najbolje dopolnjujejo med seboj, če so usmerjeni k skupnim ciljem za prostorski razvoj.

V dokumentu so navedeni različni cilji, na osnovi katerih bi dosegli uravnoteženi in trajnostni prostorski razvoj. Poudarek je dan

na potrebno zagotavljanje gospodarske in socialne kohezije. Pomembna je uravnotežena konkurenčnost evropskega ozemlja. Navedeno je, da je konkurenca na enotnem evropskem trgu ena izmed prednostnih vzrokov, ki vplivajo na prostorski razvoj v EU.

V EPRP (Evropske..., 2000: spletni vir) so podane različne prostorsko razvojne politike, ki pospešujejo prostorski, trajnostni razvoj, med njimi so tudi razvoj policentričnega in uravnoteženega urbanega sistema, pomembno je tudi sodelovanje med mestnimi in kmetijskimi območji. Kot osnovo za policentričen razvoj ozemlja Evropske unije je navedeno razvijanje konceptov integralnega transporta in komunikacij. Ena izmed politik je pomembnost razvoja, varovanja in ohranjanja naravnih virov in kulturne dediščine na osnovi premišljenega upravljanja.

Transnacionalno in čezmejno sodelovanje, skupno s kmetijskimi območji in majhnimi mesti, je pomembno pri razvoju ozemlja, zato je potrebno krepiti oziroma izboljšati sodelovanje pri različnih zadevah na področju prostorskega razvoja, na regionalni, čezmejni in transnacionalni ravni. Navedena je pomembnost poudarka na policentričnem in bolj uravnovešenem sistemu velemestnih regij, urbanih omrežij na osnovi sodelovanja in izboljšanja povezav med mednarodnimi-državnimi ter regionalnimi-lokalnimi prometnimi omrežji.

Slika 7: Prostorski zemljevid in razdalje, Evropske..., 2000: spletni vir.

Fig. 7: Spatial map and distances, Evropske..., 2000: web souce.

Pomembno je ohranjanje osnovne oskrbe s storitvami in javnim prometom, obenem pa vključevanje podeželja v prostorsko razvojne strategije za urbane regije. Prednost pomeni tudi sodelovanje med podjetniškimi omrežji v malih in srednje velikih podjetjih, tako na podeželju kot tudi v mestih.

Dandanes je velikega pomena krepitev prometnih omrežij, kajti na osnovi le-tega se izboljšajo povezave med regijami na obrobju ali skrajnem obrobju z Evropo in sosednjimi, tretjimi državami.

V primeru premišljenega ravnanja z urbanimi ekosistemi, ob varčevanju z naravnimi viri, izboljšanjem vrst prometa, ki so okolju prijazne, se bo tudi povečal vpliv na razvoj ozemlja Evropske skupnosti.

V dokumentu je navedeno, da je pomembna učinkovita in trajnostna uporaba infrastrukture, zato naj bi se strmelo k izboljšanju javnih prometnih storitev, da je potrebno dati poudarek na zmanjševanje negativnih učinkov, kjer so območja z velikimi prometnimi obremenitvami, pa tudi usklajeno in premišljeno planiranje ter upravljanje z infrastrukturo, saj bi se na ta način lahko izognili neučinkovitim naložbam.

Če se širijo inovacije in znanje, se razvija tudi ozemlje, zato se mora dati poudarek na različne politike, ki so pomembne za znanje (različna izobraževanja, raziskave in razvoj ipd.). Pomembno je tudi omrežno povezovanje med podjetji in hkrati hitro razširjanje inovacij. Prav tako je navedeno, da se mora podpreti ideje, ki se pojavljajo pri ustanavljanju raznovrstnih inovacijskih centrov.

Uravnotežen in trajnostni razvoj ozemlja Evropske unije se bo dosegel tudi v primeru, če se bo gospodarno ravnalo z naravnimi viri (zrak, voda, tla...). Zato je pomembno varstvo tal, saj so ta življenjska osnova za ljudi, živali in rastline. Obnoviti je potrebno krajine, območja, ki so jih prizadeli najrazličnejši človeški ukrepi, oblikovati različne strategije za obvladovanje najrazličnejših tveganj in območij, ki so v nevarnosti pred naravnimi katastrofami. Na območjih, izpostavljenih suši, je potrebno izboljšati oskrbo z vodo, ob tem pa oblikovati načine, kako se bo izvedlo gospodarjenje z vodnimi viri. Prav tako je pomembno premišljeno

oziroma gospodarno ravnanje z morji, pri tem pa poskrbeti za ohranjanje in obnavljanje morskih ekosistemov.

3.4 Zelena knjiga o teritorialni koheziji

Zelena knjiga o teritorialni koheziji (v nadaljevanju Zelena knjiga, Zelena..., 2008: spletni vir) spada tudi med evropske prostorske razvojne dokumente in se nanaša na ozemlje Evropske unije. Izdala jo je Komisija evropskih skupnosti, in sicer 6. oktobra 2008, v Bruslju. S tem dokumentom se začne razprava o teritorialni koheziji, da se globlje proučijo in poudarijo povezana vprašanja s teritorialno kohezijo, tako v okviru političnih področij, kot tudi bolj na splošno.

Ta dokument poudarja teritorialno kohezijo in hkrati podaja, da se teritorialna raznolikost lahko smatra kot prednost, kajti na osnovi razlik, ki se pojavljajo med posameznimi področji, se lahko izboljšajo različni odnosi. Med njimi so boljša povezanost med različnimi regijami oziroma kraji, podajanje osnove za pričetek širjenja različnih znanj in podobno.

V tem dokumentu je navedeno, da je potrebno zagotoviti usklajen razvoj krajev Evropske unije in državljanom omogočiti možnost najboljšega izkoristka naravnih danosti krajev. Pomembno je usklajevanje politike na velikih območjih in spodbuditi globalno konkurenčna in trajnostna mesta. Podano je mnenje, da bi na osnovi povezovanja različnih območij prišlo do lažjih premagovanj razdalj, hkrati pa bi s sodelovanjem zmanjšali ločenost.

Pomembno je prizadevanje za bolj usklajen, hkrati pa tudi uravnotežen razvoj. Poudarjeno je, da je potrebno povečevati možnosti za izobraževanje, omogočiti nemoten dostop do zdravstva in energije, kar velja predvsem za oddaljene in nazadujoče regije. Pri tem pa se zavzemati za preprečevanje socialne izključenosti.

Kot cilj tega dokumenta se smatra, da je potrebno iz raznolikosti narediti prednost, kar velja za osnovo oziroma prispevek k trajnostnemu razvoju celotne Evropske unije.

3.5 Primerjava dokumentov in zaključki

Vsi štiri dokumenti spadajo med evropske prostorske razvojne dokumente in se navezujejo na prostorski razvoj. Pri tem imajo tako skupne kot tudi različne cilje, ki so navedeni v nadaljevanju.

Na osnovi primerjave dokumentov, smo ugotovili, da Vodilna načela (Vodilna..., 2000: spletni vir) in Zelena knjiga (Zelena..., 2008: spletni vir) dajeta poudarek, da raznolikost predstavlja prednost. Vodilna načela (Vodilna..., 2000: spletni vir) predvsem v tem, da bi bili enotni kljub raznolikosti zaradi različnih zgodovinskih in geografskih vplivov. Zelena knjiga (Zelena..., 2008: spletni vir) pa pri tem poudarja, da se na osnovi raznolikosti lahko prispeva k trajnostnemu razvoju celotne EU.

V dokumentu EPRP (Evropske..., 2000: spletni vir) so predstavljene razvojne smernice, ki bi jih upoštevale države članice pri nacionalno prostorsko razvojnih usmeritvah. Razvojni projekti v različnih državah članicah se najbolje dopolnjujejo med seboj, če so usmerjeni k skupnim ciljem za prostorski razvoj.

Vsem štirim dokumentom je skupno, da je njihov glavni namen razvijanje, zagotavljanje uravnoteženega in trajnostnega razvoja ozemlja. Posebno pozornost naj bi namenili tudi slabše razvitim območjem oziroma območjem, ki v razvoju nazadujejo.

Pri tem so Vodilna načela (Vodilna..., 2000: spletni vir) usmerjena na celotno evropsko celino, medtem ko EPRP (Evropske..., 2000: spletni vir) in Zelena knjiga (Zelena..., 2008: spletni vir) pa bolj na območje Evropske unije. Prav tako je Ljubljanska deklaracija (Ljubljanska..., 2003: spletni vir) usmerjena na celotno evropsko celino, saj se nanaša na Vodilna načela (Vodilna..., 2000: spletni vir).

Zelena knjiga (Zelena..., 2008: spletni vir) daje večji poudarek na teritorialno kohezijo, Vodilna načela (Vodilna..., 2000: spletni vir) pa dajejo poudarek socialni koheziji. Namen Vodilnih načel (Vodilna..., 2000: spletni vir) je uskladiti ekonomske in družbene potrebe nekega območja z njegovimi ekološkimi in kulturni funkcijami in tako omogočiti dolgoročen, uravnotežen prostorski razvoj.

EPRP (Evropske..., 2000: spletni vir) želi doseči prostorsko ravnotežje z zagotovitvijo bolj enakomerne geografske porazdelitve rasti po vsem ozemlju EU, iz česar se razbere, da tudi ta dokument strmi h koheziji.

V Ljubljanski deklaraciji (Ljubljanska..., 2003: spletni vir) je navedeno, da je razširitev EU priložnost in tudi nujnost za okrepitev čezevropskega sodelovanja na področju prostorskega razvoja.

Predvsem Vodilna načela (Vodilna..., 2000: spletni vir) poudarjajo medcelinske povezave, ki bi lahko prinesle k evropskemu prostorskemu razvoju. V tem dokumentu je navedeno, da je prav tako pomembna tudi kulturna raznolikost, ki predstavlja velik potencial za trajnostni prostorski razvoj.

EPRP (Evropske..., 2000: spletni vir) se usmerjajo k transnacionalnem sodelovanju med državami članicami, in sicer je v uporabi inovativni pristop do enotne prostorske politike na transnacionalni ravni (transnacionalno sodelovanje, izvajanje transnacionalnih projektov). Navedeno pa je tudi čezmejno in medregionalno sodelovanje, kjer imajo regionalni in lokalni organi oblasti ključen pomen v evropski prostorski razvojni politiki. Poleg tega je sodelovanje preko državnih meja velikega pomena.

Vsi štiri dokumenti poudarjajo pomembnost sodelovanja med evropskimi regijami, zato je potrebno razvijati tesnejše odnose med regijami, saj je to podlaga za boljšo pomoč, obenem pa sodelovanje med regijami povečuje socialno kohezijo. V Zeleni knjigi (Zelena..., 2008: spletni vir) navajajo, da bi na osnovi sodelovanja premagali ločenost. Različni problemi ne upoštevajo meja in prav tako zahtevajo sodelovanje (različne dnevne migracije čez različne meje pogosto zahtevajo sodelovanje pri iskanju rešitev za zmanjšanje negativnih učinkov, različni politični ukrepi, ki se dosežejo na osnovi sodelovanja ipd.).

Vodilna načela (Vodilna..., 2000: spletni vir) se navezujejo na krepitev sodelovanja med državami članicami Sveta Evrope z udeležbo regij, občin in državljanov. Predstavljena je osnova za presojo projektov in ukrepov, ki so pomembni s stališča prostorske razvojne politike in imajo vpliv na več držav. Na podlagi tega dokumenta naj bi se tudi razvijala

dejavnost vseevropskega sodelovanja. Navedeno je, da je pomembno tako horizontalno kot vertikalno sodelovanje, v primeru priprave prostorsko razvojnih projektov in evropske prostorske razvojne politike.

Vsi štiri dokumenti navajajo, da je potrebno razvijati in spodbujati dostop do znanja in informacij. Pri tem v EPRP (Evropske..., 2000: spletni vir) navajajo, da je pomembno širjenje inovacij in znanja ter tako dajejo poudarek politikam, ki so pomembne za znanje, podpora pri ustanavljanju inovacijskih centrov ter na omrežnem povezovanju med podjetji in hitrem razširjanjem inovacij.

Vsi štiri dokumenti strnijo k boljšim povezavam med različnimi območji:

- Zelena knjiga (Zelena..., 2008: spletni vir) navaja, da bi morali izboljšati kakovosti sekundarnih cestnih omrežij in javnega prevoza, da bi hitreje prišli do letališč in pristanišč ter na osnovi tega razbremenili preobremenjene ceste in zmanjšali negativne vplive na okolje; poudarek bi morali dati na boljše železniške povezave, zanesljivejši dostop do energije, dostop do storitev splošnega gospodarskega pomena (zdravstveno varstvo), internetne povezave;
- Vodilna načela (Vodilna..., 2000: spletni vir) navajajo, da bi morali izboljšati povezavo med majhnimi in srednje velikimi mesti, med kmetijskimi in otoškimi območji ter transevropskimi omrežji in prometnimi centri (železnice, plovne poti). Navedena je tudi potrebnost razvijanja različnih virov energije, boljših energetskih povezav, ob tem pa ohraniti varnost;
- Ljubljanska deklaracija (Ljubljanska..., 2003: spletni vir) navaja, da je potrebno prostorske razvojne politike izboljšati in s tem zagotoviti ukrepe za revitalizacijo usihajočih naselij in prenovo degradiranih urbanih območij. Potrebno je podpreti uravnotežen policentričen razvoj evropske celine in nastajanje funkcionalnih urbanih regij ter povečati učinkovitost prometnih in energetskih omrežij;
- EPRP (Evropske..., 2000: spletni vir) dajejo poudarek na policentričnem in bolj uravnovešenem sistemu metropolitanskih območij, urbanih omrežij, z boljšim sodelovanjem in izboljšanjem povezav med mednarodnimi - državnimi in regionalnimi - lokalnimi prometnimi omrežji. V tem dokumentu se strni k izboljšanju vrst prometa, ki bi bile okolju prijazne. Izražena je želja po ohranitvi osnovne oskrbe s

storitvami in javnim prometom (majhna in srednje velika mesta v kmetijskih območjih, posebno tam, kjer nazadujejo). Navedeno je, da bi se izboljšale povezave med regijami na obrobju ter skrajnem obrobju, z Evropo in sosednjimi tretjimi državami, če bi bil dan poudarek na krepitvi prometnih omrežij. Podano je zavzemanje za učinkovito in trajnostno uporabo infrastrukture (izboljšanje javnih prometnih storitev na območjih z velikimi prometnimi obremenitvami, dati poudarek na zmanjševanje negativnih učinkov, usklajeno in premišljeno planiranje in upravljanje infrastrukture – izogibanje neučinkovitim naložbam ...).

Hkrati vsi štirje dokumenti navajajo, da bi se bilo potrebno zavzemati za zmanjševanje škodljivih vplivov na okolje, ob tem pa razvijati različne preventivne ukrepe za omejitev vplivov naravnih katastrof.

EPRP (Evropske..., 2000: spletni vir) in Vodilnim načelom (Vodilna..., 2000: spletni vir) je skupno, da je v obeh dokumentih navedeno, da bi bilo potrebno nameniti večji poudarek varovanju in povečevanju naravnih virov in naravne dediščine. Poudarek pa je potrebno dati tudi na kulturno dediščino.

EPRP (Evropske..., 2000: spletni vir) daje poudarek na gospodarjenje z naravnimi viri (tla, voda, zrak...) in navaja, da širitev EU daje vpliv na evropsko prostorsko razvojno politiko, vendar pa na širitev ne bi smeli gledati kot vir problemov, zato se je potrebno lotiti problemov z ustrezno strategijo in jih spremeniti v različne možnosti. Ta dokument podaja različne izbrane programe in vizije za integralen prostorski razvoj.

Vodilna načela (Vodilna..., 2000: spletni vir) predlagajo bolj podrobne prostorske razvojne ukrepe za evropske kulturne krajine in posebne ukrepe za doseganje bolj regionalno uravnoteženega in trajnostnega razvoja v posameznih evropskih regijah. Ti ukrepi so mišljeni za kulturne krajine, urbana območja, kmetijska območja, gore, obalna in otoška območja, evropske koridorje, poplavne ravnice in mokre travnike, opuščena območja za vojaško rabo in obmejne regije.

Zelena knjiga (Zelena..., 2008: spletni vir) in EPRP (Evropske..., 2000: spletni vir) navajata tudi, da je potrebno spodbujati konkurenčnost, saj naj bi bila le-ta pomembna za prostorski

razvoj v EU, poleg tega pa je konkurenčnost odvisna od povezovanja z drugimi območji in na osnovi tega pride do usklajene in trajnostne uporabe skupnih sredstev ('podlaga' za sodelovanje).

V Ljubljanski deklaraciji (Ljubljanska..., 2003: spletni vir) je navedeno, da so prostorski vplivi razvoja širši od državnih, regijskih ali drugih upravno določenih meja, zato je čezevropsko sodelovanje na področju urejanja prostora nujno in ga je treba podpirati.

4. IZZIVI PRIHODNOSTI: TRAJNOSTNI PROSTORSKI RAZVOJ EVROPSKE CELINE V SPREMINJAJOČEM SE SVETU

4.1 Konference ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje

Kot je bilo že omenjeno se Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje izvrši vsake tri leta, kjer poteka razprava o regionalnem, prostorskem razvoju ter o ozemeljski razsežnosti človekovih pravic in demokracije, na območju Sveta Evrope in tudi na širšem območju Evrope. Prva konferenca je bila v letu 1970 v Nemčiji. Zadnja, petnajsta po vrsti, je potekala v letu 2010 v Rusiji (Konference..., 2010: spletni vir).

1. konferenca: "Temelji evropske regionalne politike načrtovanja"

Prva Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje je potekala med 9. in 11. septembrom 1970, v Bonnu, Nemčija, kjer je bil poudarek na odgovornosti vlade na področju globalnega prostorskega načrtovanja nacionalnega ozemlja in o evropski razsežnosti prostorskega načrtovanja. Kot osrednji cilj so izpostavili misel glede prihodnje evropske družbe, kakovosti življenja državljanov in procesa evropskega povezovanja.

Kot bistvene politične naloge so bile predstavljene v smislu načrtovanja za pomoč pri razvoju manj razvitih območij, gospodarskega povezovanja naravnih območij, ki so razdeljena z mejami, vzpostavitev ravnotežja med mesti in podeželjem. Za oblikovanje uravnoveženega razvoja evropskega območja so na konferenci upoštevali naslednje dejavnike: kakovost okolja, težave podeželskih območij, težave, ki so značilne za določene regije (gorska območja, obmejne regije ...), težave evropskih obrobni območij, komunikacije in prometno omrežje idr.

Na konferenci so se dogovorili za sodelovanje na večjih področjih, nekatera izmed njih so:

- usklajevanje načrtov in različni ukrepi v zvezi s prostorskim načrtovanjem;
- srečanja in izmenjave odgovornih oseb in raziskovalcev na področju prostorskega planiranja;

- potrebno je pripraviti seznam prostorske problematike v zvezi z načrtovanjem za reševanje na evropski ravni.

Sprejeli so tri resolucije:

Resolucija št. 1: Temelji evropske regionalne politike za načrtovanje;

Resolucija št. 2: Dejavniki, ki jih je treba upoštevati pri spodbujanju skladnega regionalnega razvoja v Evropi;

Resolucija št. 3: Temelji za evropsko sodelovanje na področju regionalnega načrtovanja.

2. konferenca: "Cilji evropske regionalne politike za načrtovanje"

Druga Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje je potekala med 25. in 27. septembrom 1973, v La Grande Motte, Francija, na osnovi povabila francoske vlade. Udeležili so se je ministri in vladni predstavniki 15 držav članic Sveta Evrope, in sicer Avstrija, Belgija, Ciper, Danska, Francija, Zvezna republika Nemčija, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Norveška, Švedska, Švica, Turčija in Velika Britanija in opazovalci iz Finske, Jugoslavije in Španije. 2. konference se je udeležilo tudi sedem mednarodnih organizacij, ki so jih zastopali opazovalci.

Beseda je tekla o določitvi dolgoročnih ciljev na lokalni in regionalni ravni. Za človeško blaginjo in raven dejavnosti se je treba zavzeti na osnovi gospodarskega razvoja in kakovosti življenja. Zavzeti se je potrebno za spodbujanje razvoja vseh obrobnihih regij, ki so v nevarnosti, ohraniti funkcionalnost delov infrastrukture v regijah, ki so bile v zatonu, varovanje okolja pred vsemi oblikami onesnaževanja in škode idr. Namen je bil tudi postaviti temelje za tesnejše in učinkovitejše sodelovanje.

Odločili so se, da mora biti za izpolnitev zadanih ciljev prostorsko planiranje demokratično, funkcionalno in celovito ter usmerjeno v prihodnost, obenem pa zahtevati udeležbo prebivalstva in njihovih izvoljenih predstavnikov. Upoštevati se mora regionalna zavest, večja jasnost glede dolgoročnega gospodarskega, socialnega, kulturnega in okoljskega razvoja.

Sprejeli so naslednje resolucije:

Splošna resolucija;

- Resolucija št. 1: Regionalno načrtovanje politik in komunikacijske politike;
- Resolucija št. 2: Obmejne regije in regionalno načrtovanje;
- Resolucija št. 3: Gorske regije in regionalno načrtovanje;
- Resolucija št. 4: Dolgoročno napovedovanje in regionalno načrtovanje;
- Resolucija št. 5: Kartografsko, statistično, terminološko in regionalno načrtovanje;
- Resolucija št. 6: Ukrepi in prihodnosti Evropske konference ministrov, pristojnih za regionalno načrtovanje.

3. konferenca: "Urbanizacija in regionalno načrtovanje"

Tretja Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje je potekala med 21. in 23. oktobrom 1976, v mestu Bari, Italija. Udeležili so se je ministri držav članic Sveta Evrope in tudi opazovalci iz držav nečlanic in drugih medvladnih organizacij.

Pozornost so namenili težavam, ki so povezane z upravljanjem urbanizacije v regionalnem okviru načrtovanja. Menili so, da bi bilo primerno:

- truditi se za rešitev težav urbane rasti, v okviru celovite regionalne politike načrtovanja;
- izboljšati sodelovanje in usklajevanje med javnimi organi;
- spodbujanje uravnotežene mestne strukture (nacionalna, regionalna in lokalna raven);
- na osnovi splošnih ciljev opredeliti regionalno načrtovanje in razvijanje mest.

Pojavila se je ideja o organiziranju evropske kampanje o prenovi mest, saj je urbana prenova v okviru urbanega razvoja zelo pomembna. Poudarili pa so tudi potrebnost vključitve prebivalstva v primeru priprave in izvajanja mestnega in regionalnega načrta.

Pozornost so namenili gorskim območjem, saj so menili, da je treba v nadaljevanju preučiti probleme teh območij, z namenom oblikovanja rešitev. Pri tem naj se preučijo tudi sredstva za izvajanje boljših možnosti prebivalstva glede gospodarskega razvoja in izboljšanja življenja. Zato so se dogovorili za pripravo predlogov na to temo.

Sprejeli so naslednje resolucije:

Resolucija št. 1: Nadzor urbanizacije v okviru regionalnega načrtovanja;

Resolucija št. 2: Urbana obnova in razvoj mest;

Resolucija št. 3: Sodelovanje javnosti v postopku načrtovanja;

Resolucija št. 4: Težave gorskih regij, v zvezi z urbanizacijo;

Resolucija št. 5: Vloga in statut konference in njene prihodnje dejavnosti.

4. konferenca: "Načrtovanje podeželskih območij v Evropi"

Četrta Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje je potekala med 5. in 7. oktobrom 1978, na Dunaju, Avstrija. Splošni cilj je bil podrobneje proučiti aktualna politična vprašanja, na osnovi izmenjave izkušenj in informacij o regionalni, prostorski razvojni politiki. Pri tem so izrazili skupno željo o prizadevanju za usklajeno razporeditev človeških dejavnosti in tudi za uravnotežen razvoj regij. Na podlagi tega so predstavili evropski koncept regionalnega, prostorskega načrtovanja v najširšem geografskem okvirju.

Pozornost so namenili vprašanjem glede podeželskih območij in na osnovi tega ugotovili, da je potrebno dobro upravljanje kmetijstva in naravnih virov, pri tem pa upoštevati zahteve ekološkega ravnovesja in težave dolgoročnih virov. Ne sme se pozabiti na zagotovitev pogojev za življenje v različnih regijah (glede števila zaposlenih, prihodkov, nastanitve, socialnih storitev idr.).

Ugotovili so, da je za dosego teh ciljev potrebno upoštevati usklajene ukrepe na regionalni in lokalni ravni, pri tem omogočiti aktivno udeležbo prebivalcev, načrtovati na državni ravni, kjer se določa okvir za rabo naravnih virov, na podlagi nacionalnega interesa ter splošni načrt za razvoj in delovanje različnih centrov. Pomen ima tudi regionalno, prostorsko načrtovanje na evropski ravni.

Na konferenci so se dogovorili o pripravi Evropskega sklada za regionalni, prostorski razvoj.

Sprejeli so naslednji resoluciji:

Resolucija št. 1: Smernice za načrtovanje podeželskih območij v Evropi;

Resolucija št. 2: Delo in vloga konference.

5. konferenca: "Dosežki in obeti za prostorsko načrtovanje v Evropi"

Peta Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje je potekala med 21. in 22. oktobrom 1980, v Londonu, Velika Britanija. Menili so, da se je evropsko sodelovanje na področju regionalnega, prostorskega razvoja v zadnjih desetih letih okrepilo ter da so se na podlagi resolucij, ki so bile sprejete na njihovih štirih sejah, določile posamezne smernice za evropski pristop k regionalnem, prostorskem razvoju. To je prispevalo k dialogu o uravnoteženem razvoju Evrope, med severom in jugom.

Glede nadaljevalnega dela so se odločili za proučevanje vpliva večjih problemov, ki bi se pojavili pri prostorskem načrtovanju Evrope, zato je potrebno pripraviti srednjeročni, referenčni program za prihodnje delo. In poleg tega proučiti možnosti glede priprave Strategije evropskega regionalnega planiranja ter okrepiti odnose z Evropsko skupnostjo in medvladnimi organizacijami.

Sprejeli so naslednje resolucije:

Resolucija št. 1: Dosežki in obeti za regionalno načrtovanje v Evropi;

Resolucija št. 2: Evropska listina o regionalnem načrtovanju;

Resolucija št. 3: Organizacija 6. zasedanja CEMAT;

Resolucija št. 4: Mestna renesansa.

6. konferenca: "Možnosti za razvoj in prostorsko načrtovanje v morskih območjih"

Šesta Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje je potekala med 19. in 20. majem 1983, v Torremolinos, Španija. Potrdili so smernice, ki so jih pripravili na prejšnji konferenci v Londonu. Menili so, da imajo smernice poseben pomen za delo pri pripravi Strategije evropskega regionalnega planiranja.

Sprejeli so sklep o določanju ciljev, ki bi bili v prihodnje osnova katerikoli politiki regionalno prostorskega načrtovanja obmorskih regij. Podali so nekaj splošnih ciljev, med njimi tudi potrebnost o zavzemanju za uravnotežen razvoj pomorskih regij, ob tem pa zaščititi obalna

območja in uskladiti pomorske dejavnosti, boriti se proti onesnaženosti, racionalno organizirati turizem idr.

Menili so, da je potrebno okrepiti razvoj evropskega sodelovanja na področju dejavnosti na morju, kopnem in v zaledju.

Sprejeli so naslednje resolucije:

Resolucija št. 1: Načrtovanje politik v pomorskih regijah;

Resolucija št. 2: Listina evropskega regionalnega, prostorskega razvoja;

Resolucija št. 3: Statut konference, program dela in finančnih posledic;

Resolucija št. 4: Organizacija 7. zasedanja CEMAT.

7. konferenca: "Razvoj procesa za odločanje v regionalnem prostorskem planiranju"

Sedma Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje je potekala med 22. in 23. oktobrom 1985, v Haagu, Nizozemska. Sestali so se na povabilo nizozemske vlade. Predstavili so tri poročila: Uvodno poročilo nizozemske delegacije, Decentralizacijo švicarskega ministrstva in Čezmejno sodelovanje, ki je bilo sestavljeno s strani francoskih ministrov.

Predstavljeni so bili trije dokumenti. Luksemburško ministrstvo je podalo Poročilo o napredku evropske regionalne strategije načrtovanja, špansko ministrstvo Poročilo o izvajanju Evropskega sklada za regionalni, prostorski razvoj ter poročilo predsednika Odbora visokih uradnikov.

Sprejeli so naslednje resolucije:

Resolucija št. 1: Regionalno, prostorsko načrtovanje na evropski ravni;

Resolucija št. 2: Razvoj postopka odločanja glede regionalnega, prostorskega razvoja;

Resolucija št. 3: Organizacija 8. zasedanja CEMAT.

8. konferenca: "Racionalna raba zemljišč: podlaga in omejitveni dejavnik našega razvoja"

Osma Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje je potekala med 20. in 21. oktobrom 1988, v Lausanne, Švica. Na podlagi dejstva, da zemljišče

skupaj z drugimi naravnimi viri (zrak, voda) predstavlja bistveni element, in da je nanj omejenih precej funkcij človeških dejavnosti, so na osmi konferenci razvili razpravo na to temo. Ponovno je bil dan poudarek na pomen prostorskega načrtovanja. Menili so, da je potrebna uravnotežena in ekološka raba zemljišč, kvantitativno in kvalitativno varovanje tal, poleg tega se mora razvijati politika za razumno rabo zemljišč.

Predlagali so načela nove politike za uporabo zemljišč na splošno ter še posebej v primerjavi s pozidanimi površinami, industrijo, delom, turizmom, infrastrukturo, kmetijstvom in varstvom narave.

Sprejeli so naslednji resoluciji:

Resolucija št. 1: Racionalna raba zemljišč: podlaga in omejitveni dejavnik našega razvoja;

Resolucija št. 2: Organizacija 9. zasedanja CEMAT.

9. konferenca: "Instrumenti za doseganje racionalne rabe zemljišč"

Deveta Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje je potekala med 4. in 5. novembrom 1991, v Ankari, Turčija. Na podlagi načel, ki so jih sprejeli na osmi konferenci, so ministri sprejeli resolucijo o izboljšanju instrumentov za racionalno rabo zemljišč.

Poudarek je bil na mednarodnem sodelovanju za spodbujanje izmenjave informacij, izkušenj in raziskav glede prihodnjega uravnoteženega razvoja in racionalne rabe zemljišč na evropski ravni. Priporočili so sprejetje potrebnih ukrepov za vzpostavitev pravnega in upravnega okvira. Le-ta je nujen za izboljšanje in učinkovanje instrumentov, ki se uporabljajo pri racionalni rabi zemljišč. Hkrati so se odločili za sodelovanje z Evropsko konferenco ministrov za okolje pri pripravi okvirne kopenske konvencije. Sprejeli so tudi nove možnosti o prostorskem načrtovanju na evropski ravni.

Sprejeli so naslednje resolucije:

Resolucija št. 1: Izboljšanje instrumentov za racionalno rabo zemljišč;

Resolucija št. 2: Nove možnosti za regionalno, prostorsko načrtovanje na evropski ravni;

Resolucija št. 3: Organizacija 10. zasedanja CEMAT.

10. konferenca: "Strategija za trajnostni regionalni, prostorski razvoj v Evropi po letu 2000"

Deseta Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje je potekala med 6. in 7. septembrom 1994, v Oslu, Norveška. Proučili so cilje in deleže trajnostnega načrtovanja evropskega območja po letu 2000.

Ponovno so poudarili, da je potrebno izdelati dolgoročne cilje in ob tem upoštevati zahteve gospodarskega razvoja, socialnih problemov, zagotoviti je potrebno trajnostno rabo naravnih virov, povečati prebivalstvo na svetovni ravni in povečati pravice prihodnjih generacij. Ministri so priporočili spodbujanje ustanavljanja in razvijanja urbanih območij na mednarodni ravni. Potrebno bo najti rešitve za regije s težavami v okviru globalne vizije in zagotoviti dialog med urbanih območji in drugimi regijami.

Sprejeli so naslednje resolucije:

Resolucija št. 1: Strategija za trajnostni razvoj evropskih mestnih območij;

Resolucija št. 2: Trajnosten razvoj in njegove posledice za Evropo tudi po letu 2000;

Resolucija št. 3: Organizacija 11. zasedanja CEMAT.

11. konferenca: "Trajnosten regionalni, prostorski razvoj v Evropi in varovanje vodnih virov"

Enajsta Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje je potekala med 16. in 17. oktobrom 1997, v Limassol, Ciper. Nadaljevali so pregled trajnostnega razvoja v Evropi in poudarili opredelitev evropskega pristopa k prostorskemu načrtovanju, ki bi omogočil trajnostni in uravnotežen razvoj v vsej Evropi.

Na osnovi spoznanja o potrebnem povečanju prizadevanja za določitev prednostnih nalog in glavnih ciljev o globalni politiki regionalnega planiranja, so na konferenci priporočili organizacijo evropskega srečanja, ki bi bila namenjena spodbujanju ozaveščanja, kaj je pomembno za trajnostni razvoj in kakšne so posledice za sedanj in prihodnji način življenja, izboljševanju usklajevanja med različnimi političnimi sektorji. Organizacija bi bila namenjena za odgovore na izzive, v katera bi se vključila načela trajnosti, konkurenčnosti, napredka, gospodarskega razvoja, delovnih metod in kakovosti življenja.

Pogovor je tekel o upravljanju in varovanju vodnih virov. Potrdili so, da je zagotovitev kakovosti in zadostne količine vode pomembnejša naloga Evrope, saj je kakovost vode precejšnjega pomena za regionalni razvoj. Potrebno je spodbujanje učinkovite politike glede upravljanja voda in vodnih virov. Na tej konferenci se je na to temo priporočilo državam članicam, da sprejmejo različne ukrepe na evropski in nacionalni ravni.

Sprejeli so naslednje resolucije:

Resolucija št. 1: Trajnostni razvoj Evrope;

Resolucija št. 2: Strategija, ki se izvaja v celovitem regionalnem, prostorskem okviru načrtovanja za zaščito in upravljanje sladkovodnih voda;

Resolucija št. 3: Organizacija 12. zasedanja CEMAT.

12. konferenca: "Vodilna načela za trajnostni prostorski razvoj evropske celine"

Dvanajsta Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje je potekala med 7. in 8. septembrom 2000, v Hannoveru, Nemčija. Šlo je za poudarek na sprejetju Vodilnih načel trajnostnega prostorskega razvoja evropske celine, kar zagotavlja širšo vizijo, skupaj s kombinacijo koncepta trajnostnega prostorskega razvoja.

Podali so predlog za bolj uravnotežen razvoj in ozemeljsko kohezijo evropske celine na podlagi Vodilnih načel, konkretnih rešitev in politik. Potrebno je tudi spodbujanje transnacionalnega in medregionalnega sodelovanja na osnovi pomoči razvojnih projektov, ki prejemajo podporo Evropske unije in mednarodnih finančnih ustanov in dati poseben poudarek na podeželska območja, gorske regije, porečja in sredozemske regije.

Sprejeli so naslednji resoluciji in dokument:

Resolucija št. 1: 10-točkovni program za večjo povezanost med regijami Evrope;
Vodilna načela za trajnostni prostorski razvoj evropske celine;

Resolucija št. 2: Organizacija 13. zasedanja CEMAT.

13. konferenca: "Izvajanje strategije in vizije za trajnostni prostorski razvoj evropske celine"

Trinajsta Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje je potekala med 16. in 17. septembrom 2003, v Ljubljani, Slovenija. To zasedanje je bilo eno od

glavnih političnih dogodkov v okviru trajnostnega prostorskega razvoja in izvajanja Vodilnih načel trajnostnega prostorskega razvoja evropske celine.

Namen konference je bil v pregledu ukrepov, ki so bili sprejeti za izvajanje Vodilnih načel in spodbujanje transnacionalnega in medregionalnega sodelovanja na osnovi razvojnih projektov. Ministri navajajo, da vzpostavitev zakonskih določb, učinkovita politika in inovativne strategije za prostorsko načrtovanje in upravljanje spadajo k sredstvom za spodbujanje in izvajanje Vodilnih načel.

Izdali so naslednje resolucije in dokumente:

- Resolucija št. 1: Javno-zasebna partnerstva v prostorsko razvojni politiki;
- Resolucija št. 2: Usposabljanje organov, odgovornih za trajnostni prostorski razvoj;
- Resolucija št. 3: Preprečevanje poplav in boljše usklajevanje vseh dejavnosti za zmanjšanje tveganja in posledic katastrofalnih poplav;
- Resolucija št. 4: Mandat Odbora visokih uradnikov CEMAT in njeno predsedstvo;
Deklaracija o sodelovanju v porečju reke Tise;
Pobuda o trajnostnem razvoju v porečju reke Tise;
Ljubljanska deklaracija o ozemeljski razsežnosti trajnostnega razvoja;
- Resolucija št. 5: Organizacija 14. zasedanja CEMAT;
Vodnik Evropska dediščina podeželja;
Zbornik;
Dokumenti konference.

14. konferenca: "Mreže za trajnostni prostorski razvoj evropske celine: mostov čez Evropo"

Štirinajsta Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje je potekala med 26. in 27. oktobrom 2006, v Lizboni, Portugalska. Tu so se zbrali ministri iz Sveta Evrope 46 držav članic, poleg njih so sodelovali še predstavniki Odbora ministrov, Parlamentarne skupščine, Kongresa lokalnih in regionalnih oblasti Sveta Evrope, Banke za razvoj Sveta Evrope in predstavniki drugih vladnih in nevladnih organizacij.

Na konferenci so se poglobili v izvajanje Vodilnih načel trajnostnega prostorskega razvoja evropske celine na nacionalni, mednarodni, transnacionalni, čezmejni in medregionalni ravni.

Izdali so naslednje resolucije in dokumente:

Resolucija št. 1: Razvoj policentričnega spodbujanja konkurenčnosti, krepitev kohezije;

Resolucija št. 2: Teritorialno upravljanje: krepitev vloge z okrepljenim usklajevanjem;

Resolucija št. 3: Teritorialna agenda Evropske unije in njen odnos do CEMAT-a;

Lizbonska deklaracija o omrežju za trajnostni prostorski razvoj evropske celine: mostovi nad Evropo;

Resolucija št. 4: Organizacija 15. zasedanja CEMAT;

Slovar načrtovanja prostorskega razvoja;

Zbornik.

15. konferenca: "Izziv prihodnosti: trajnostni prostorski razvoj evropske celine v spreminjajočem se svetu"

Petnajsta Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje je potekala med 8. in 9. julijem 2010, v Moskvi, Rusija.

Izdali so naslednje resolucije in dokumente:

Nacionalna poročila (CEMAT);

Sinteza nacionalnih poročil;

Poročilo o dejavnostih CEMAT;

Slovar trajnostnega prostorskega razvoja CEMAT:

Resolucija št. 1: Prispevek osnovnih storitev za trajnostni prostorski razvoj evropske celine;

Resolucija št. 2: Listina panevropske dediščine podeželja: za trajnostni teritorialni razvoj;

Resolucija št. 3: Organizacija 16. zasedanja CEMAT;

Moskovska izjava o izzivih prihodnosti: trajnostni prostorski razvoj evropske celine v spreminjajočem se svetu;

Sporočilo za javnost.

Namen zasedanja konference je bil usklajevanje trajnostnega prostorskega razvoja Evrope, razpravljali so tudi o novih pristopih za soočenje z izzivi, s katerimi se države trenutno spopadajo. Glavne teme pa so bile:

- dostop do osnovnih sredstev;
- vloga prostorskih razvojnih politik na področju okoljske trajnosti;

- življenjsko okolje in izboljšanje krajine;
- čezmejno sodelovanje in ozemeljsko povezovanje evropske celine.

Osnova za konferenco so bila Nacionalna poročila (Nacionalna..., 2010: spletni vir), ki so jih pripravile države članice Sveta Evrope. Poročila so bila podlaga za pripravo Sinteznega (zbirnega) poročila (Sintezno..., 2010: spletni vir), obenem pa tudi osnova za pripravo CEMAT Moskovske deklaracije (CEMAT 2..., 2010: spletni vir).

V Sinteznem (zbirnem) poročilu (Sintezno..., 2010: spletni vir) so podali skupne ugotovitve, ki so jih oblikovali s pomočjo Nacionalnih poročil (Nacionalna..., 2010: spletni vir). Raziskava je bila usmerjena na globalni razvoj teritorialne strukture in neravnovesij v zadnjih letih, kakšne izzive predstavljajo prostorski vplivi in kakšen je razvoj ozemeljskih politik med državami članicami. O samem Sinteznem poročilu (Sintezno..., 2010: spletni vir) so razpravljali na konferenci.

Ministri odgovorni za regionalno, prostorsko planiranje so na konferenci sprejeli CEMAT Moskovsko deklaracijo (CEMAT 2..., 2010: spletni vir). Ta je bila sprejeta ob upoštevanju:

- da je CEMAT dal prednost spodbujanju človekovih pravic in demokracije, prek teritorialne kohezije in demokratičnih pristopov;
- da je ključna vloga CEMAT-a spodbujanje učinkovitega razvoja dejavnosti na vseh ravneh, tudi čez meje, kar pomeni povečanje blaginje evropskim državljanom in kakovosti ter privlačnosti evropskega ozemlja;
- da je potrebno doseganje večje teritorialne kohezije in trajnostnega teritorialnega razvoja evropske celine.

Sprejeli so:

1. Mejniki v zgodovini CEMAT

V letu 1970 je bil ustanovljen CEMAT za razvoj transnacionalnega sodelovanja na skupnih teritorialnih razvojnih vprašanjih. Kmalu pa so se pojavili novi izzivi, kot so povečanje brezposelnosti v proizvodnih regijah, gospodarske zaostalosti evropskih periferij, polarizacijski trendi in pomen okoljskih vprašanj.

Pomembno obdobje je bilo med 1989-91 z uvedbo tržnega gospodarstva, v države Srednje in Vzhodne Evrope in tudi Rusije, kar je prineslo posledice na teritorialne vzorce tako v mestih kot tudi na podeželju.

CEMAT je imel precejšnjo vlogo pri spodbujanju učinkovitih teritorialnih razvojnih politik po Evropi. Vplival je na izboljšanje zakonodaje teritorialnega razvoja, politike, postopkov, prakse in orodij v številnih državah.

CEMAT se je začel držati načel vzajemnosti z namenom vključevanja regij in občin v teritorialnih razvojnih politikah. Hkrati pa je posvetil posebno pozornost, v okviru svojih mednarodnih simpozijev. Pomembna je tudi teritorialna razsežnost človekovih pravic, saj predstavlja vrednost evropske družbe za uskladitev želja glede človekovega dostojanstva, enakosti, varnosti, dobrega življenja in dela.

2. Podnebne spremembe, staranje prebivalstva in socialna polarizacija - poziv za ustrezne in učinkovite teritorialno politične odzive.

Pred desetletji komaj opazne podnebne spremembe so danes postale eden najresnejših globalnih vprašanj. Energetski fosilni sistemi ustvarjajo večino emisij toplogrednih plinov in so glavni dejavniki podnebnih sprememb. Vse to ima čedalje večji vpliv na osnovni dostop do hrane, vode in povzroča vse bolj pogoste naravne nesreče in okolju škodljive vplive. Zato obvladovanje podnebnih sprememb in omejitev negativnih vplivov zahteva pobude na mnogih področjih javnih politik in zahteva večje spremembe v delovanju družbe. Politika teritorialnega razvoja ima tu ključne naloge za uvedbo učinkovitih ukrepov, kot je spodbujanje in uporaba obnovljivih virov energije, okrepitev preventivnih ukrepov, izboljšava proizvodnih sistemov.

Problem predstavlja tudi nizka stopnja rodnosti, pospešeno staranje prebivalstva in upadanje prebivalstva v nekaterih območjih. Vse to se lahko povečuje, zato je pomembno tudi priseljevanje, kar pomeni izboljšanje stanja oziroma zagotavljanje osnovnih sredstev ter spodbujanje gospodarskega razvoja in socialne kohezije.

3. Spodbujanje inovativnega, trajnostnega in kohezivnega teritorialnega razvoja v okviru pospešene globalizacije, kot sredstvo za odzivanje na gospodarske izzive v obdobju po krizi.

Politika teritorialnega razvoja naj bi prispevala k boljšemu položaju v različnih evropskih regijah. Rast, stagnacija in upad ne povzročata le težav in izzivov, ampak tudi priložnost poudariti razlike med posameznimi regijami.

Za spodbujanje podjetništva je pomembna krepitev regionalnih povezav na osnovi raziskav in razvoja, izobraževanja in usposabljanja. Pomembna je izboljšava proizvodnih sistemov z ustrezno tehnologijo, izobraževanjem in usposabljanjem kadrov.

Z gospodarsko krizo se je pojavil upad svetovne trgovine in izvoza, proces globalizacije se je začasno upočasnjal. Krizo in njene posledice je potrebno upoštevati in izkoristiti za spodbujanje ozemeljske kohezije.

4. Kakovost in učinkovitost teritorialnega upravljanja sta ključna dejavnika uspešnosti novih izzivov.

Zaradi povečanega števila držav članic od leta 1989 je treba omogočiti zadovoljive in učinkovite teritorialne integracije v vseh delih evropske celine. Potrebno je inovativno ozemeljsko upravljanje, kjer regionalni in lokalni organi opredeljujejo konkretne razvojne strategije v sodelovanju z gospodarskimi subjekti in civilno družbo. Glede na številne pobude organov za spodbujanje razvoja območij, boja proti podnebnim spremembam je potrebno zagotoviti, da njihova prihodnost ne bo ogrožena zaradi nezadostnih finančnih sredstev, kot posledica krize. Razvoj v obdobju po krizi bo moral temeljiti na endogenih pristopih, ki povezujejo regionalno znanje in izkušnje, sredstva in inovacijski potencial.

4.2 Spremljanje izvajanja Vodilnih načel in odgovori na nove izzive spreminjajočega se sveta

Pred vsako CEMAT konferenco države članice Sveta Evrope sestavijo nacionalna poročila, na podlagi katerih se izdelata sinteza in nato o njej razpravljajo na konferencah. Na koncu sprejmejo kakšen dokument ali/in deklaracijo.

Tudi za 15. konferenco so države članice Sveta Evrope pripravile Nacionalna poročila (Nacionalna..., 2010: spletni vir), ki so bila osnova za pripravo Sinteznega (zbirnega) poročila (Sintezno..., 2010: spletni vir) in tako tudi konference. Poročilo vsake države je moralo vsebovati določeno predstavitev in biti zapisano v okviru vsebine, tako kot je bilo določeno v dokumentu Struktura CEMAT nacionalnega poročila (Zavodnik Lamovšek, A., 2010: spletni vir).

Strukturo CEMAT nacionalnega poročila (Zavodnik Lamovšek, A., 2010: spletni vir) je sprejel Odbor visokih uradnikov CEMAT na svojem zasedanju, in sicer 12. junija 2009. Na tem zasedanju so uradniki določili, da morajo predstavniki držav članic Sveta Evrope poslati CEMAT Nacionalna poročila (Nacionalna..., 2010: spletni vir) do 15. decembra 2009, na sekretariat Sveta Evrope. Poročilo naj bi bilo zajeto na približno 15 straneh.

Podlaga oziroma namen za pripravo teh poročil pa je bil podan s strani Odbora visokih uradnikov, ki so želeli, da bi na ta način spremljali izvajanje vodilnih načel in raziskava na nacionalni ravni bi jim zagotovila informacije o:

- pomembnih primerih glede dobrega izvajanja vodilnih načel;
- globalnem razvoju teritorialne strukture in neravnovesjih v zadnjem letu;
- prostorskih vplivih na nastajajočih in rastočih izzivih.

Kot je že v uvodu omenjeno so vse države članice izdelale poročila, vendar pa vsa niso dostopna na CEMAT-ovi spletni strani.

V nadaljevanju je predstavljeno, katere države so poročila izdelala, v kakšnem jeziku so podana, koliko strani obsegajo, če imajo dodano kakšno sliko, graf, ipd., in če so pri pisanju upoštevali Strukturo CEMAT nacionalnega poročila (Zavodnik Lamovšek, A., 2010: spletni vir).

Preglednica 2: Primerjava poročil med državami, lastni prikaz, Nacionalna..., 2010: spletni vir.

Table 2: Comparison between the reports, own view, Nacionalna..., 2010: web source.

DRŽAVA	OBSEG	JEZIK	STRUKTURA	DODATKI
Armenija	24 strani	angleščina	manjše odstopanje	da
Avstrija	12 strani	angleščina	popolno ujemanje	ne
Češka	18 strani	angleščina	popolno ujemanje	da
Hrvaška	35 strani	angleščina, hrvaščina	popolno ujemanje	da
Estonija	9 strani	angleščina	popolno ujemanje	ne
Finska	10 strani	angleščina	delno ujemanje	da
Francija	43 strani	angleščina francoščina	popolno ujemanje	da
Irska	25 strani	angleščina	ni ujemanja	da
Italija	19 strani	angleščina	ni ujemanja	da
Latvija	16 strani	angleščina	popolno ujemanje	da
Luksemburg	9 strani	francoščina	popolno ujemanje	ne
Madžarska	29 strani	angleščina	popolno ujemanje	da
Malta	44 strani	angleščina	delno ujemanje	da
Makedonija	39 strani	angleščina	ni ujemanja	da
Nemčija	32 strani	angl., franc., nemščina	delno ujemanje	da
Norveška	19 strani	angleščina	popolno ujemanje	da
Poljska	19 strani	angleščina	popolno ujemanje	da
Romunija	29 strani	angleščina	delno ujemanje	da
Rusija	18 strani	angleščina, ruščina	ni ujemanja	da
Slovaška	40 strani	angleščina	popolno ujemanje	da
Slovenija	21 strani	angleščina	delno ujemanje	da
Švedska	10 strani	angleščina	delno ujemanje	ne
Ukrajina	15 strani	angleščina	delno ujemanje	da

Nekatera poročila imajo tudi lepši estetski videz v primerjavi z drugimi in sicer imajo lepo vidno strukturo poročila oziroma so upoštevala predpisano strukturo. Nekatere stvari (določene dele vsebine, posamezne naslove, dele odstavkov ipd.) imajo različno obarvano in tako tudi bolj pregledno, dodane imajo različne slike, grafe in tabele ter na osnovi tega imajo bolj poudarjeno, preglednejše in hkrati lažje razumljivo vsebino poročila (Latvija). Nekatere izmed držav so pretiravale s številom strani oziroma z obsegom poročila (Malta), pri čemer nekatere države niso dosegle dogovorjenih 15 strani (Estonija).

Kot je že zgoraj omenjeno je bilo na osnovi Nacionalnih poročil (Nacionalna..., 2010: spletni vir) posameznih držav izdelano Sintezno (zbirno) poročilo (Sintezno..., 2010: spletni vir), v katerem so podane skupne ugotovitve glede obravnavanih tematik. Vendar pa zaradi različnih vzrokov, predvsem prepozno oddanih nacionalnih poročil, vse države niso vključene v Sintezno poročilo (Sintezno..., 2010: spletni vir). Vključene so Armenija, Avstrija, Češka,

Hrvaška, Estonija, Finska, Francija, Irska, Latvija, Makedonija, Madžarska, Nemčija, Norveška, Poljska, Rusija, Slovaška in Ukrajina.

4.3 Prikaz in primerjava izbranih nacionalnih poročil

Po pregledu vsebine vseh poročil je bilo izbranih nekaj poročil, med katerimi se je izvedla primerjava. Na osnovi zgodovinskih, geografskih oziroma teritorialnih vzrokov je bilo odločeno, da se bodo za primerjavo vzela poročila držav bivše Jugoslavije in sosednje države oziroma države, ki mejijo s Slovenijo. Tako so bila izbrana poročila Avstrije, Hrvaške, Italije, Madžarske, Makedonije in Slovenije. Namen tega je ugotovitev, s kakšnimi problemi se srečujejo te države in kje se nahaja Slovenija v primerjavi z njimi, kako problematično je stanje pri nas in na katerih področjih bo potrebno narediti izboljšave.

4.3.1 Enotna struktura nacionalnih poročil za pripravo Moskvske deklaracije

Odbor visokih uradnikov je določil tudi strukturo za posamezno Nacionalno poročilo (Nacionalna..., 2010: spletni vir), ki so jo države članice lahko dobile na CEMAT-ovi spletni strani.

Struktura nacionalnih poročil za pripravo Moskvske deklaracije je bila naslednja (Zavodnik Lamovšek, A., 2010: spletni vir):

1. Globalni razvoj teritorialne strukture in neravnovesij v zadnjih petih letih

Splošne značilnosti teritorialnega razvoja in glavne gonilne sile, ki so povzročile ta razvoj.

Demografski razvoj:

- Glavne regije, območja, značilna za zgoščevanje (rast prebivalstva, migracije)
- Glavne regije, prizadeta območja, oziroma katere bi lahko bile prizadete z močnim staranjem prebivalstva in/ali zmanjševanjem prebivalstva (izseljevanje)

Gospodarski razvoj:

- Glavne regije značilnega velikega gospodarskega razvoja (Bruto domači proizvod-BDP,

zaposlitve)

- Glavne regije, kjer je na znanju temelječe gospodarstvo in razvoj
- Glavne regije, prizadete zaradi gospodarske šibkosti oziroma tiste, ki nazadujejo
- Glavne regije, ki imajo korist od razvoja stanovanjskega in turističnega gospodarstva

Pomembne spremembe na poravnalnem sistemu:

- Rast in upadanje mest po velikostnih kategorijah in po lokaciji
- Območja z znatnim napredkom v suburbanizacijo
- Depopulacija/zgostitve mestnih območij

Pomembne spremembe na podeželskih območjih:

- Podeželska območja z gospodarsko oživitvijo, v primerjavi s podeželskimi območji z nazadovanjem in dezertifikacijo
- Dejavniki za gospodarsko diverzifikacijo podeželskih območij (metropolitanski vpliv, proizvodnja obnovljivih virov energije, stanovanjsko in turistično gospodarstvo, večje povpraševanje po kmetijskih proizvodih)

Napredek transnacionalnega in čezmejnega povezovanja:

- Območja z znatnim povečanjem transnacionalnih in/ali čezmejnih socialno-ekonomskih interakcij (čezmejno strnjena naselja; transnacionalni koridorji)

2. Prostorski vplivi na nastajajoče in rastoče izzive in s tem povezane gonilne sile

- Primeri pomembnih ozemeljskih vplivov podnebnih sprememb (suša, gozdni požari, poplave) po vrsti regije/območja
- Primeri pomembnih ozemeljskih učinkov procesa globalizacije in s tem povezane mednarodne delitve dela (koncentracija tujih neposrednih naložb, selitvijo dejavnosti)
- Primeri pomembno, teritorialno ustreznega razvoja v zvezi s spremembo paradigme energije (področja vplivov na mobilnost nestabilnih cen energije)
- Primeri območij s pomembnim tujim priseljevanjem in/ali družbeno polarizacijo, ki zahtevajo posebne ukrepe
- Področja, regije, ki bi lahko bile še posebej prizadete s strukturnimi vplivi gospodarske, finančne krize (metropolitanska območja, območja z veliko dejavnosti proizvodnje, itd.)

3. Razvoj teritorialno pomembnih politik

- Primeri okrepitve celovitih pristopov s povečanim vertikalnim in horizontalnim

sodelovanjem

- Primeri ukrepov in postopkov, ki vodijo k bolj trajnostni obliki teritorialnega razvoja
- Primeri ukrepov, politik, ki bi lahko okrepili konkurenčnost posamezne regije, območja
- Primeri ukrepov, politik, ki lahko preprečijo in zmanjšajo vplive podnebnih sprememb na teritorialni razvoj
- Primeri ukrepov, politik, ki bi lahko okrepili teritorialni razvoj prek spodbujanja obnovljivih virov energije
- Primeri ukrepov, politik, ki lahko preprečijo oz. zmanjšajo prostorske vplive na družbeno polarizacijo, še posebej v mestih
- Primeri ukrepov, politik za spodbujanje teritorialne integracije vzdolž meje
- Verjeten prostorski vpliv od zgoraj navzdol javnih politik, sprejetih za ponovno krepitev gospodarstva in za zmanjševanje posledic gospodarske krize
- Primeri ukrepov, politik usmerjenih v ponovno spodbujanje gospodarstva na podlagi decentralizirane promocije lastnih virov in nova področja rasti

4.3.2 Slovensko nacionalno poročilo

(Slovensko..., 2010: spletni vir)

Slika 8: Lega Slovenije v Evropi, lastni prikaz, Lega..., 2010: spletni vir.

Fig. 8: Location of Slovenia in Europe, own view, Lega..., 2010: web source.

Republika Slovenija je demokratična republika. Nahaja se v južnem delu Srednje Evrope in na skrajnem severu Sredozemlja. Njene sosednje države so: na zahodu Italija, na severu Avstrija, na severovzhodu Madžarska ter na vzhodu in jugu Hrvaška.

Slovenija je razdeljena na občine in mestne občine, glavno mesto je Ljubljana. Obsega 20.273 km² površine in na osnovi ocene prebivalstva naj bi v letu 2009 v Sloveniji živelo 2.040.788 ljudi.

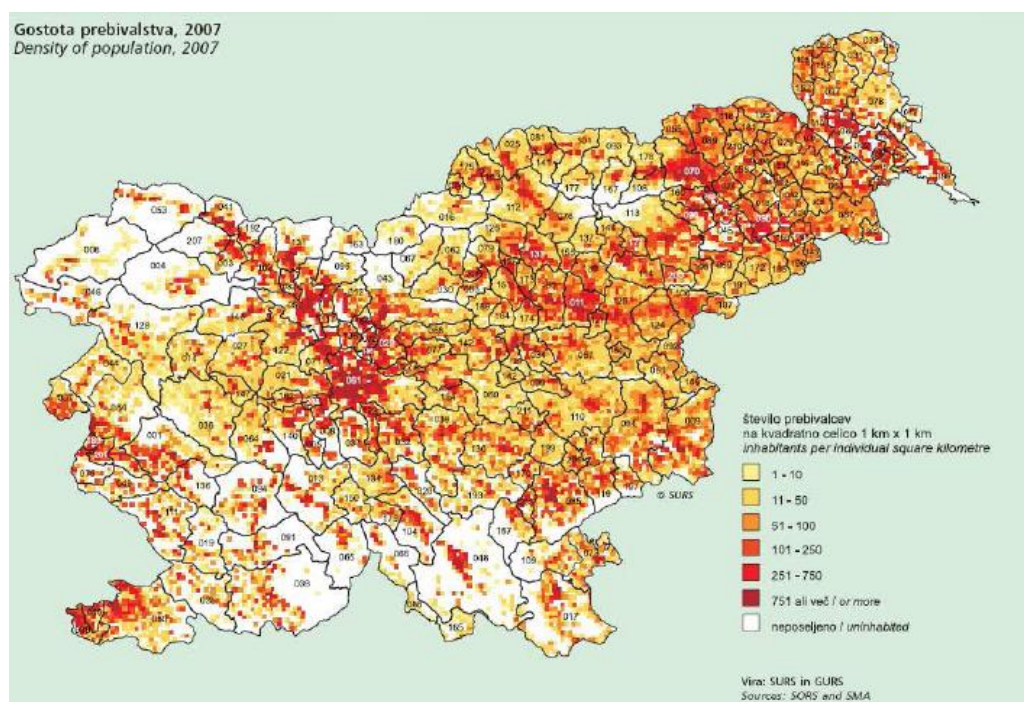
Preglednica 3: Etnične skupine v Sloveniji, lastni prikaz, Demografija 2..., 2010: spletni vir.

Table 3: Ethnic groups in Slovenia, own view, Demografija 2..., 2010: web source.

PRIPADNIKI ETNIČNIH SKUPIN V SLOVENIJI	DELEŽ PRIPADNIKOV
Slovinci	83,06%
Srbi	1,98%
Hrvati	1,81%
Bošnjaki	1,10%
Muslimani	0,53%
Madžari	0,32%
Albanci	0,31%
Makedonci	0,20%
Črnogorci	0,14%
Romi	0,17%
Italijani	0,11%

Demografski razvoj:

Slovenija je država z relativno gosto poselitvijo, vendar so vidne razlike na posameznih območjih. Najbolj gosto poseljena je predvsem v mestnih območjih, še posebej v Ljubljani in Mariboru. Najmanjša gostota pa je na podeželskih in gorskih območjih. Največji porast prebivalstva se opazi v glavnem mestu in v njegovi neposredni bližini (bližnja mesta) ter ob križu avtoceste E5-E10.

Slika 9: Gostota prebivalstva v Sloveniji, v kvadratnih kilometrih, Slovensko..., 2010: spletni vir.

Fig. 9: Population density in Slovenia, in square kilometers, Slovensko..., 2010: web source.

Največji demografski problem predstavlja staranje prebivalstva. Ta delež se povečuje predvsem v obmejnih območjih, težje dostopnih gorskih območjih in tudi na podeželskih območjih. Najmanjši delež takšnega prebivalstva pa se nahaja v industrijskih in ekonomsko bolj razvitih mestnih območjih.

Gospodarski razvoj:

Med leti 2006-2007 je bila največja gospodarska rast in sicer v času samostojne države. Vzrok zato je bila intenzivna izvozna aktivnost v smeri evropskega trga in močna naložbena dejavnost. V letu 2009 se je zmanjšala vrednost BDP zaradi svetovne gospodarske in finančne krize. Pri tem se je zmanjšalo povpraševanje po blagu in storitvah iz evropskih držav, hkrati pa je kriza vplivala tudi na trg dela. Naraslo je število brezposelnih oseb. To je najbolj prizadelo manj razvite regije v vzhodni Sloveniji.

Turizem je zelo pomembna gospodarska dejavnost, vendar je tudi na tem področju imela kriza velik vpliv (zmanjšano število turistov, drugačne zahteve turistov). Turizem ima velik pomen pri ustvarjanju BDP in omogoča precej delovnih mest, ob tem pa predstavlja tudi desetino slovenskega izvoza blaga in storitev. Razporejen je po celotni državi in je povezan z lokalnim prebivalstvom, kar je pomembno za krepitev lokalne identitete.

Pomembne spremembe v urbanem sistemu:

V državi je približno 6000 naselij, od katerih je le 156 mestnih naselij. Uradni status mest pa ima samo 58 mestnih naselij. Urbana središča so policentrično razporejena po območju države. Prisotno je širjenje mestnih območij, razpršene gradnje enodružinskih hiš in preoblikovanje krajine. Proces suburbanizacije je bil najbolj intenziven v Ljubljani in njeni okolici ter v Mariboru in neposredni bližini.

Pomembne spremembe podeželskih območij:

Demografska struktura (nizka stopnja rodnosti, višji delež starejših) predstavlja bistven problem podeželja, kajti prihaja do hitrega padca aktivnega kmečkega prebivalstva. V zadnjem času prihaja do selitev iz urbanih območij na podeželje, razlogi za to pa so predvsem zaradi boljše kakovosti okolja, nižjih stroškov nastanitve in storitev ipd.

Veliko težavo za kmetijstvo predstavlja nezadostna podpora uradnih institucij in tudi staranje kmečkega prebivalstva. Zato se kmetijska zemljišča zaraščajo (vzhodna, jugo-vzhodna, zahodna Slovenija). V zadnjem času se pojavlja eko-kmetijstvo kot strategija preživetja za majhne kmetije.

4.3.3 Hrvaško nacionalno poročilo

(Hrvaško..., 2010: spletni vir)

Slika 10: Lega Hrvaške v Evropi, lastni prikaz, Lega..., 2010: spletni vir.

Fig. 10: Location of Croatia in Europe, own view, Lega..., 2010: web source.

Republika Hrvaška je del jugovzhodne Evrope, na severu pa spada v Srednjo Evropo. Hkrati pa se smatra tudi za obmorsko državo. Njena severna in tudi zahodna sosedja je Slovenija, na severu meji še z Madžarsko, na jugu in vzhodu z Bosno in Hercegovino, na jugu s Črno Goro in na vzhodu s Srbijo. Upravno je razdeljena na 20 administrativnih enot, ki se imenujejo županije. Izjema je glavno mesto Zagreb, ki ima poseben status. Na lokalni ravni obstaja 126 mest in 429 občin.

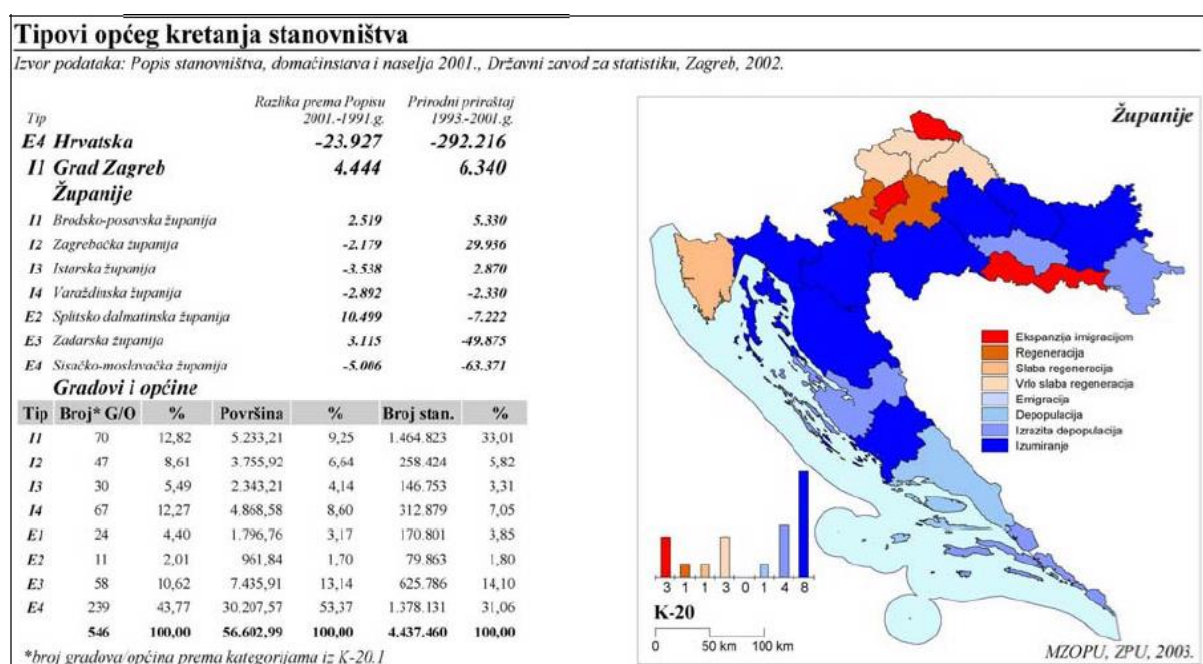
Obsega 56.542 km² površine. Ob zadnjem popisu prebivalstva, ki je potekalo v letu 2001, je država štela 4.437.460 prebivalcev, to so Hrvati (89,6%) in pripadniki etničnih skupnosti Srbi (4,54%), Bošnjaki (0,47%), Italijani (0,44%), Madžari (0,37%), Albanci (0,34%) in Slovenci (0,30%) (vir: Medmrežje 11).

Demografski razvoj:

Hrvaška predstavlja državo s starejšim in šibkim demografskim potencialom. Demografske spremembe pa so precej podobne kot v ostalih državah Evropske unije. S pomočjo raziskav so ugotovili, da bi se, v okviru enakih pogojev, prebivalstvo do leta 2050 zmanjšalo za 16%, obenem pa bi se povečal delež starejših, zmanjšal pa bi se delež mladih. Skrčilo bi se tudi delovno sposobno prebivalstvo. Glavni vzrok demografskih problemov kaže pripisati več

desetletnim negativnim naravnim prirastkom. Čeprav je stanje migracij pozitivno, pa to ne more nadomestiti negativnega naravnega ravnovesja.

Delež starega prebivalstva je mogoče najti v županiji Ličko-senjska, sledijo Karlovac, Šibenik-Knin in Sisačko-moslavačke županije. V prihodnosti pa proces staranja predstavlja eno največjih ovir za gospodarsko blaginjo.

Slika 11: Demografska gibanja, Hrvaško..., 2010: spletni vir.

Fig. 11: Demographic trends, Hrvaško..., 2010: web source.

Gospodarski razvoj:

Država ima izrazite demografske, socialno-ekonomske, izobraževalne in druge razlike med regijami. Najpomembnejše družbeno-gospodarsko jedro se smatra mesto Zagreb in Občina Zagreb. V Splitsko-dalmatinski županiji, Primorsko-goranski in Istrski županiji (obala) pa se nahajajo sekundarna jedra.

Na obrobju se pojavljajo večje regionalne razlike, vzrok zanje pa je v upadanju števila prebivalcev, kar povzroči zmanjšanje delovnih in razvojnih potencialov. Med ovire za zaostali razvoj številnih območij pa spadajo: zmanjšano število prebivalstva, slaba izobrazbena

struktura, pomanjkanje gospodarske moči in finančnih sredstev, slaba stopnja zaposlenosti na posameznih regijah, neustrezna dostopnost funkcij za srednje velika in mala mesta.

Problem v državi predstavlja relativna visoka stopnja brezposelnosti (med njimi je veliko mladega prebivalstva - 28,9%). Prav tako se pojavlja nezadostno podjetništvo, predvsem v sektorju malih in srednje velikih podjetij in nizka stopnja izobrazbe med podjetniki. Najpomembnejši vir prihodkov predstavlja turizem. V letu 2008 so ti prihodki predstavljali 15,7% BDP. Največji delež prihodkov prihaja z jadranske obale, omeniti pa velja tudi kontinentalni turizem, ki se vse bolj razvija (kmečki turizem, šport, rekreacija v nacionalnih in naravnih parkih, kultura ...).

Pomembne spremembe v urbanem sistemu:

Država ima dobro razvito mrežo srednje velikih in manjših mest, enakomerno so porazdeljena po državnem območju, vendar pa so funkcije številnih prešibke oziroma oslABLJENE, kar se tiče nalog v zvezi s kapitalom ipd. Zato se pojavlja vprašanje dostopnosti do storitev splošnega interesa in izpolnjevanje javnih potreb. Selitev gospodarskih in proizvodnih dejavnosti na obrobje mest poteka predvsem zaradi manjših stroškov poslovanja.

Razvoj enakomerne mreže centralnih naselij je pomemben za doseganje uravnoteženih življenjskih pogojev za prebivalstvo. Struktura centralnega sistema naselij kaže, da je bilo v letu 2001, v 740 centralnih naseljih okoli 67% prebivalstva države. Največji delež prebivalstva ima metropolitansko območje mesta Zagreb, sledijo tri somestja Split, Rijeka in Osijek.

Pomembne spremembe podeželskih območij:

Skoraj vsa podeželska območja v državi so bila izpostavljena demografski ogroženosti in dezertifikaciji. Domovinske vojne so poslabšale položaj, saj se je pojavljajo izseljevanje iz vojnih območij. Izjema so območja v neposredni bližini večjih urbanih središč (Zagreb), vendar pa nanje vpliva širitev mest. Kot glavna gospodarska dejavnost v podeželskih območjih se pojavlja kmetijstvo. Kmetije so dandanes zelo majhne in pridelujejo predvsem za lastne potrebe. Oživitev gospodarstva podeželskih območij se nanaša predvsem na območja,

katera imajo prihodke od turizma. V zadnjem času narašča ekološka pridelava, vendar pa zmogljivosti za ekološko kmetijstvo še zdaleč niso izkoriščene.

Ključnega pomena za oživitev gospodarstva na podeželju pa je razvoj in dostopnost storitev skupnega interesa, ob tem pa tudi širitev omrežja prometne in telekomunikacijske infrastrukture.

Razvoj podeželja pa je usmerjen v zagotavljanje trajnostnega razvoja podeželskih območij, kar pomeni zagotovitev ustreznih delovnih in življenjskih razmer, obenem pa ohranjanje naravne in kulturne dediščine.

Napredek transnacionalnega in čezmejnega povezovanja:

Hrvaška ima meje na kopnem (s Slovenijo, Madžarsko, Srbijo, Bosno in Hercegovino ter Črno goro) in na morju (z Italijo). Narava in intenzivnost čezmejnih interakcij so pogojene s tremi dejavniki: zgodovina, kultura in tradicionalne vezi.

4.3.4 Italijansko nacionalno poročilo

(Italijansko..., 2010: spletni vir)

Slika 12: Lega Italije v Evropi, lastni prikaz, Lega..., 2010: spletni vir.

Fig. 12: Italy location in Europe, own view, Lega..., 2010: web source.

Italija je obmorska južnoevropska država, ki je sestavljena iz Apeninskega polotoka skupaj z velikima otokoma Sicilijo in Sardinijo, ki sta v Sredozemskem morju. Severni sosedi sta Avstrija in Švica, severovzhodna je Slovenija, severozahodna Francija, jugozahodno pa ima morsko mejo s Tunizijo. Znotraj države se nahajata še dve neodvisni državi San Marino in Vatikan.

Razdeljena je na 20 dežel, ki pa so razdeljene na 110 pokrajin. Pokrajine pa se delijo na 8103 občin. Italija

obsega 301.318 km² površine, na osnovi ocene v letu 2007 je bilo podano, da v državi živi 59.337.888 prebivalcev, kar je za 2.227.744 prebivalcev več kot v času popisa, leta 2001.

Demografski razvoj:

Gostota prebivalstva je višja predvsem v širših mestnih območjih (Neapelj, Milano, Trst) in v krajih, ki mejijo na širša mestna območja. V državi se pojavlja problem staranja prebivalstva in primanjkljaj mladih. To je prisotno v nekaterih lokalnih območjih v srednji in severni Italiji (Toskana, Piemont) kot tudi v gorskih območjih.

Na osnovi zadnjega popisa prebivalstva je bilo ugotovljeno, da večina tujih prebivalcev živi v osrednje-severnih regijah Italije.

Gospodarski razvoj:

V zadnjem času se v Italiji srečujejo s padcem gospodarstva, prišlo je do zmanjšanega povpraševanja, vendar pa se stvari umirjajo in ponovno se je začela gospodarska rast. V začetku leta 2009 se bila stopnja zaposlenosti močno znižana, predvsem v južnih regijah. Zmanjšala pa se je tudi donosnost v industriji in storitvenem sektorju, v južni Italiji, medtem ko je bil padec v gradbenem sektorju izrazitejši v regijah severovzhodne Italije.

Pomembne spremembe podeželskih območij:

V državi razlikujejo tri podeželska območja:

- *podeželska območja z močnim strokovnim znanjem kmetijstva*

so tista, ki imajo precejšen gospodarski napredek. To so ravninska območja s podeželjem, imajo lastnosti med mestom in podeželjem, hribovita območja okrog podeželskih območij. Razširjena so v severnih in osrednjih regijah države. Gre za živilsko-predelovalno industrijski sistem.

- *vmesna podeželska območja*

to so območja, na katerih prebiva 24% prebivalstva in katerih površina pokriva 32% celotne nacionalne površine. Tu gre za kmetijsko in živilsko-predelovalni sektor, kjer se kaže prisotnost naravnega, kulturnega in zgodovinskega bogastva. Imajo slabo razvito infrastrukturo (slabe telekomunikacijske, cestne in železniške povezave).

- *podeželska območja s skupnimi razvojnimi problemi*

ta območja se nahajajo v gorskih in hribovitih območjih, za katera je značilna najnižja stopnja gostote prebivalstva, veliko pomanjkanje napredka v poslovnih sektorjih ipd. Vse to privede do velika deleža izseljevanja.

Na določenih območjih (nazadujočih, slabše razvitih) prihaja do vse večjega opuščanja kmetijstva, zato lahko subvencije, ki so dodeljene takšnim območjem, predstavljajo pomembno finančno podporo, saj zagotavljajo preživetje podeželskih skupnosti in hkrati se ohranja tradicionalno obdelovanje.

Napredek transnacionalnega in čezmejnega povezovanja:

Italija ima zasnovane programe v zvezi z nacionalno politiko, ki se zavzema za povečanje infrastrukturnih in logističnih omrežij ter širjenje transevropskih in nacionalnih koridorjev. Načrtuje naložbe, katerih cilj je izboljšati okoljska in energetska omrežja, ceste, železnice, itd.

4.3.5 Avstrijsko nacionalno poročilo

(Avstrijsko..., 2010: spletni vir)

Slika 13: Lega Avstrije v Evropi, lastni prikaz, Lega..., 2010: spletni vir.

Fig. 13: Austria location in Europe, own view, Lega..., 2010: web source.

Republika Avstrija je srednje evropska celinska država. Njeni zahodni sosedi sta Liechtenstein in Švica, južni Italija in Slovenija, vzhodni Madžarska in Slovaška ter severni Nemčija in Češka. Država je sestavljena iz devetih zveznih dežel, kamor spada tudi območje glavnega mesta Dunaja.

Obsega 83.871 km² površine. Na osnovi zadnjega popisa prebivalstva v letu 2001 je bilo ugotovljeno, da ima Avstrija 8.032.926 prebivalcev.

Demografski razvoj:

Napovedi govorijo, da se pričakuje nadaljnja rast prebivalstva, predvsem za mesto Dunaj in za območje Spodnje Avstrije. Vzrok za to pa so močni tokovi priseljevanja, pri čemer se za zahodne regije pričakuje zmerna rast prebivalstva, južnim regijam pa se pripisuje rahel upad prebivalstva na dolgi rok.

Napovedujejo tudi, da se bo do leta 2030 navzgor premaknila starostna struktura prebivalstva, in sicer iz trenutno 23% na 26%, to se bo pojavilo v številnih regijah, vendar bo manj intenzivno na Dunaju.

Gospodarski razvoj:

Regionalne razlike se kažejo v bruto regionalnem proizvodu. Največ proizvoda se ustvari na Dunaju, v Zgornji Avstriji in Spodnji Avstriji. Rast zaposlovanja so zabeležili predvsem v strnjenih naseljih območij Zgornje Avstrije, Štajerske, Gradišanskega, Koroške.

V zadnjem času se je izboljšala produktivnost sekundarnega sektorja, ki se je dvignila za več kot 4% letno, kar je več kot v preostalih gospodarskih sektorjih. To velja predvsem za območje Zgornje Avstrije, Vorarlberg in Koroške.

Kakovost krajinske značilnosti in sredstva so ključni pomen za razvoj turizma. Dohodek turizmu pa predstavljajo tako naravne znamenitosti kot tudi večja avstrijska mesta z njihovim bogatim kulturnim življenjem in stavbami.

Pomembne spremembe v urbanem sistemu:

Gospodarska rast je izpostavljena na urbanih območjih, predvsem na mestnih regijah. Naselja z razvitim turizmom in konkurenčnim kmetijstvom napredujejo v dohodkovnem smislu in po številu prebivalstva.

V zadnjih letih je prišlo do povečanja pozidanih in prometnih površin, predvsem v Spodnji Avstriji in na Štajerskem. Suburbanizacija se je najbolj razširila v okolici Dunaja, kar pa je intenzivno povečalo avtomobilski promet, posebej vsakodnevni promet. Ljudje pa se

priseljujejo tako v samo mesto, kot tudi v okolico. To pa pomeni vzrok za izboljšanje mestnega in regionalnega javnega prometa.

Pomembne spremembe podeželskih območij:

Na osnovi raziskav se je pokazalo, da 78% prebivalstva živi v območjih, ki se smatrajo kot podeželje v najširšem smislu. V Avstriji se pojavljajo tudi regije z veliko pomanjkanja v razvoju, v primerjavi z ostalimi območji. Gre za severno Spodnjo Avstrijo in južno Gradiščansko.

Kljub novim priložnostim zaposlitve v obmejnih območjih, se brezposelnost ni spremenila na bolje. Nasprotje pa se kaže v območjih, kateri so v bližini Dunaja in ob glavnih prometnih koridorjih.

Posamezni pristopi in strategije so potrebne v različnih regijah za izboljšanje dostopnosti, pridobitev naložb za ustvarjanje zaposlitvenih možnosti itd.

4.3.6 Madžarsko nacionalno poročilo

(Madžarsko..., 2010: spletni vir)

Republika Madžarska je srednje evropska celinska država. Na jugozahodu meji s Slovenijo in

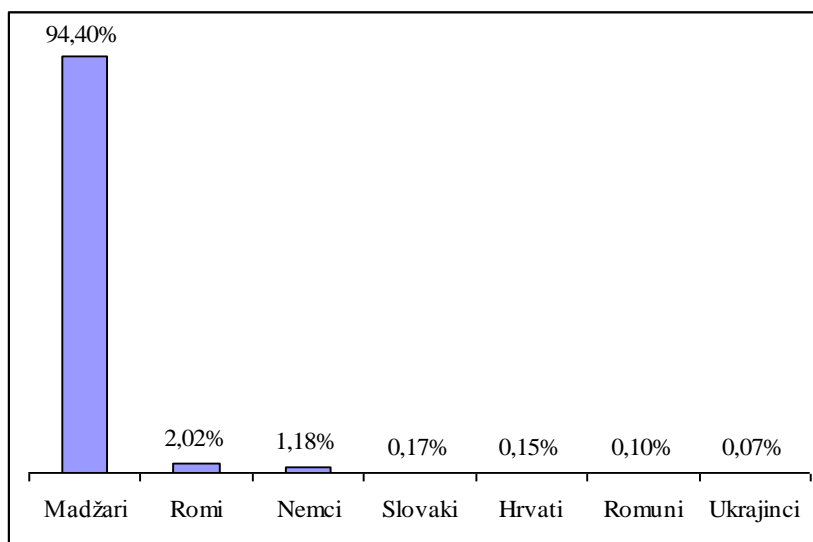
Hrvaško, na severozahodu z Avstrijo, na severu s Slovaško, na severovzhodu z Ukrajino in na jugozahodu z Romunijo ter na jugu s Srbijo.

Obsega 93.030 km² površine. Glavno mesto je Budimpešta.

Slika 14: Lega Madžarske v Evropi, lastni prikaz, Lega..., 2010: spletni vir.

Fig. 14: Location of Hungary in Europe, own view, Lega..., 2010: web source.

Pri popisu prebivalstva, v letu 2001, je bilo ugotovljeno, da ima Madžarska 10.198.315 prebivalcev, seveda največji delež predstavljajo Madžari, sledijo pa jim še manjšine.

Grafikon 1: Prebivalstvo Madžarske po odstotkih, lastni prikaz, Demografija 1..., 2010: spletni vir.

Fig. 1: The population of Hungary by percentage, own view, Demografija 1..., 2010: web source.

Demografski razvoj:

Od leta 1981 število prebivalstva vztrajno upada. V zadnjih nekaj letih pa se je na obrobju večjih mest in na gospodarsko uspešnejših območjih pojavila rast prebivalstva.

Eden izmed razlogov, da se število prebivalstva povečuje, je priseljevanje. Ponekod pa je več ljudi umrlo, kot se jih je rodilo, zato tudi dejavnik priseljevanja ni mogel nadomestiti upadanja prebivalstva.

V zadnjih petih letih je bilo najbolj intenzivno upadanje prebivalstva predvsem v nerazvitih majhnih območjih z neugodno gospodarsko in prostorsko strukturo. Ta območja so v Severni Madžarski in v Južni Transdanubiji.

"Negativne" notranje migracije se pojavljajo v nerazvitih severovzhodnih in južno-zahodnih delih države, kjer je malo možnosti za delo in življenje. Zato se zaradi gospodarskega in socialnega zaostanka prebivalci teh območij izseljujejo.

Od leta 1990 se povečuje delež starejšega prebivalstva in se povečanje pričakuje tudi v nadaljnjih letih. Najvišja stopnja tega prebivalstva je v Budimpešti in v večjih mestih.

Gospodarski razvoj:

Gospodarsko najbolj razvite regije se nahajajo na območju Osrednje Madžarske, Zahodne Transdanubie in srednje Transdanubie. Največjo korist tu predstavljajo tuje naložbe. Gospodarska uspešnost države se je povečevala v obdobju 2003-2007. Na znanju temelječe gospodarstvo se pojavlja predvsem v Budimpešti pa tudi v univerzitetnih ter regionalnih središčih, medtem ko tega primanjkuje v drugih delih države.

Gospodarsko nerazvite regije so Južna Transdanubia, Severna Madžarska in Alföld. Glavni razlog za nerazvitost je primanjkljaj v naložbah. Vse to pa vodi v večjo stopnjo brezposelnosti.

Turizem na Madžarskem ima že dolgoletno tradicijo. Vendar pa gre v večini za sezonski turizem in največ turistov prispe v času poletja. Je pa tudi nekaj malih izjem, kamor turisti zahajajo celo leto (Budimpešta, Blatno jezero).

Pomembne spremembe v urbanem sistemu:

Omrežje naselij je monocentrično. Pojavlja se primanjkljaj srednje velikih mest, medtem ko je manjših naselij (vasi) veliko.

Čeprav prebivalstvo na splošno upada, se pojavlja naraščanje prebivalstva novih mest, predvsem v zadnjih nekaj letih. Vendar prebivalstvo novih mest ne doseže 5000 prebivalcev in na podlagi tega ne more izpolniti vodstvenih funkcij. Porast prebivalstva je predvsem v mestih, ki se nahajajo v okolici Budimpešte, povečalo pa se je tudi prebivalstvo gospodarsko uspešnih mest. Nasprotno pa je na kmetijskih območjih Velike madžarske nižine in v starih industrijskih mestih na severovzhodu Madžarske.

Pomembne spremembe podeželskih območij:

V zadnjih letih se natančna opredelitev podeželskih območij nenehno spreminja. Na Madžarskem so podeželska območja zelo raznolika. Pozitiven razvoj imajo tista, ki so naravno bogata, imajo kulturno in krajinsko vrednost in tiste z dobro dostopnostjo. Nasprotno pa je v bolj oddaljenih podeželskih območjih, kamor spadajo zaselki Romov in podobno. To

se pojavlja predvsem na vzhodnem delu države, severna Madžarska in tudi na vzhodni in južni meji.

Glavni problem za razvoj podeželja je predvsem pomanjkanje delovne sile z ustrezno kvalifikacijo in strokovnem znanjem. Eden najpomembnejših dejavnikov za razvoj takšnih območij pa bi bilo izboljšanje prevoza na delo in boljša mobilnost.

Podeželska območja z bogato naravno in krajinsko danostjo, zdravim življenjem in bogato kulturno in stavbno dediščino služijo kot podlaga za razvoj turizma na podeželju. Ta vrsta turizma se je začela razvijati šele v zadnjih letih. Na osnovi turizma pa pride do spodbude prodaje določenih izdelkov in s tem se spodbuja promet lokalnih trgov.

V ugodnejšem položaju pa so tudi regije, ki se nahajajo v bližini mest, kajti tukaj so storitve veliko lažje dostopne, boljši je tudi prevoz na delo in podobno. Bližina mest pa prispeva tudi k spodbujanju razvoja.

Napredek transnacionalnega in čezmejnega povezovanja:

Z vstopom v Evropsko unijo je prišlo do oživitve naravnih povodij in tradicionalnih družbeno-ekonomskih odnosov. Mednarodni odnosi so tako transnacionalni kot tudi čezmejni. Okrepitev čezmejnih odnosov pa se opazi pri avstrijsko-slovaško-madžarski in romunsko-madžarski meji. Vstop v EU pa je prispeval k povezovanju obmejnih območij (schengenska meja s tremi državami). Glavna čezmejna povodja so: Budimpešta-Dunaj-Bratislava, metropolitansko območje; območje Miskolc-Košice, na slovaško-madžarski meji; območje Zahony-Nyiregyhaza na ukrajinsko-madžarski meji; področja Debrecen-Oradea, Szeged-Timisoara, Bekescsaba-Arad, na romunsko-madžarski meji.

4.3.7 Makedonsko nacionalno poročilo

(Makedonsko..., 2010: spletni vir)

Republika Makedonija je celinska demokratična država v jugovzhodni Evropi, in sicer na Balkanskem polotoku. Zahodno meji z Albanijo, južno z Grčijo, vzhodno z Bolgarijo,

Slika 15: Lega Makedonije v Evropi, lastni prikaz, Lega..., 2010: spletni vir.
Fig. 15: Location of Macedonia in Europe, own view, Lega..., 2010: web source.

severozahodno meji na Kosovo in severovzhodno meji s Srbijo. Glavno mesto je Skopje. V mednarodnih organizacijah je uradno ime države Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija (FYROM), precej držav pa jo je priznalo pod imenom Republika Makedonija.

Na osnovi ocene v letu 2009 je bilo ugotovljeno, da v državi prebiva 2.034.000 ljudi, velikost države pa je 25.433 km².

Demografski razvoj:

V državi so v zadnjih letih zabeležili tako pozitivni kot negativni demografski razvoj. Negativno število se pojavlja predvsem v območjih neenakomerne porazdelitve prebivalstva v posameznih regijah. To se kaže kot demografska stagnacija na vzhodnem delu države in demografski porast na zahodnem delu države. Ugotovljeno je bilo, da je več kot četrtina prebivalstva skoncentrirana v mestu Skopje.

Država pa se spopada z dolgoletnim problemom izseljevanja. Izseljujejo se predvsem mladi, in sicer iz gospodarskih razlogov.

Gospodarski razvoj:

Med letoma 2004 in 2008 so v državi zabeležili gospodarsko rast. Stanje na trgu dela je negativno. Posledica tega je nizka aktivnost in nizka stopnja zaposlenosti oziroma visoka stopnja brezposelnosti. Na osnovi raziskav ugotovili, da prihaja v zadnjih letih do rahle rasti števila aktivnega prebivalstva in števila zaposlenih. Večje proizvodne zmogljivosti se nahajajo v mestnih področjih (Skopje, Ohrid, Tetovo, Kumanovo itd.), medtem ko je stanje na drugih območjih neugodno.

Državni prostorski načrt predvideva postavitev gospodarskih con in con za tehnološki industrijski razvoj v območju Skopja, Pelagonije, Gevgelija, Shtip in Stumice. Na osnovi

trenutnih gospodarskih razmer je v prihodnosti potrebno prestrukturirati gospodarstvo v skladu s tržnimi merili (prilagoditve proizvodnih programov, racionalna raba prostora itd.).

Tekstilna industrija ima v državi dolgo tradicijo in se pojavlja po celotni državi. Pomembna pa je tudi živilska industrija, kamor spada predelava sadja in zelenjave in proizvodnja vina. Razvoj turizma se je uveljavil v zadnjih letih in je usmerjen na kulturno in naravno dediščino.

Pomembne spremembe v urbanem sistemu:

V Makedoniji se pojavlja centraliziran razvoj mest. Prebivalstvo, javne funkcije in razvoj infrastrukture pa je koncentriran v glavno mesto. Širjenje urbanizacije poteka na osnovi produktivnih kmetijskih zemljišč. V zadnjih letih se je državna politika usmerila v razvoj nekaterih večjih mestnih središč (Tetovo, Ohrid, Štip).

Pomembne spremembe podeželskih območij:

V zadnjem času se v državi zavzemajo za razvoj podeželskih območij, ki imajo visoko kakovostno naravno okolje in bogato kulturno dediščino. Tako prihaja do razvoja različnih vrst turističnih kmetij (kmečki turizem, ekološki turizem, vinski turizem ipd.).

Razvoj kmetijstva in živilskega poslovanja prispeva k intenzivnem razvoju podeželja. Poleg tega pa je potrebna tudi podpora vlad, kar zagotavlja ustrezno gospodarsko infrastrukturo in aktivno politiko za spodbujanje razvoja podeželja. V zadnjem času se izvaja aktivna politika za razvoj podeželja, vključno z revitalizacijo vasi.

Napredek transnacionalnega in čezmejnega povezovanja:

Razvoj čezmejnega povezovanja je omogočen na osnovi čezmejnega sodelovanja s sosednjimi regijami, in sicer z Albanijo, Bolgarijo, Grčijo, kot tudi z ostalimi državami. Splošni cilj sodelovanja je trajnostni razvoj, stabilnost in blaginja v obmejnih regijah, na osnovi skupnih interesov državljanov in institucij ter sosednjih držav.

4.4 Primerjava poročil in zaključki

V naslednji preglednici je narejena vsebinska primerjava poročil izbranih držav (kako je posamezno področje opisano). Posamezna področja so opisana na naslednji način:

- pomanjkljivo (pomeni, da področje ni zadovoljivo opisano in da ne vsebuje določenih osnovnih informacij, premalo opisano);
- delno (pomeni, da je področje opisano, vendar še ne vsebuje dovolj informacij);
- primerno (pomeni, da je področje zadovoljivo opisano in da podaja dovolj informacij);
- obsežno (pomeni, da je področje preveč opisano in da vsebuje tudi nepotrebne informacije).

Preglednica 4: Vsebinska primerjava poročil, lastni prikaz, Avstrijsko..., Hrvaško..., Italijansko..., Madžarsko..., Makedonsko..., Slovensko..., 2010: spletni vir.

Table 4: Content comparison reports, own view, Avstrijsko..., Hrvaško..., Italijansko..., Madžarsko..., Makedonsko..., Slovensko..., 2010: web souce.

	Avstrija	Hrvaška	Italija	Madžarska	Makedonija	Slovenija
Predstavitev države	pomanjkljiva	delna	pomanjkljiva	pomanjkljiva	primerna	primerna
Prebivalstvo	primerno	primerno	delno	primerno	primerno	primerno
Gospodarstvo	primerno	primerno	obsežno	obsežno	obsežno	primerno
Podeželje	primerno	primerno	obsežno	primerno	obsežno	primerno

V naslednji preglednici je narejena oblikovna primerjava poročil izbranih držav. Posamezna področja so opisana na naslednji način:

Obsežnost:

- primerna (pomeni, da je število strani v primernem obsegu, do 20 strani);
- prevelika (pomeni, da je število strani preobsežno, nad 20 strani).

Preglednica 5: Oblikovna primerjava poročil, lastni prikaz, Avstrijsko..., Hrvaško..., Italijansko..., Madžarsko..., Makedonsko..., Slovensko..., 2010: spletni vir.

Table 5: Design comparison reports, own view, Avstrijsko..., Hrvaško..., Italijansko..., Madžarsko..., Makedonsko..., Slovensko..., 2010: web souce.

	Avstrija	Hrvaška	Italija	Madžarska	Makedonija	Slovenija
Obsežnost	primerna	prevelika	primerna	prevelika	prevelika	primerna
Preglednost	da	da	delna	da	delna	da

	Avstrija	Hrvaška	Italija	Madžarska	Makedonija	Slovenija
Zanimivost (pritegne k branju)	delno	da	delno	da	delno	delno
Dodatki (slike, grafi)	ni	da	malo	da	da	da

Na osnovi pregleda in primerjave poročil je bilo ugotovljeno, da obstajajo med državami razlike na določenih področjih:

- vpliv podnebnih sprememb na prostor

Hrvaška se srečuje s sušami, poplavami, gozdnimi požari in dvigovanjem morske gladine. Požari so izrazitejši v poletnih mesecih in povzročajo precej škode (ogrožajo življenje ljudi in okolje). Suša se pojavlja na obali in tudi v nižinskem svetu, večje reke (Drava, Sava, Donava, Mura) pa občasno tudi poplavijo.

Največ škode in težav in zato tudi pozornosti je v Makedoniji namenjeno prav poplavam. Te ponavadi naredijo izredno veliko škode, ki bi bila bistveno manjša, če bi izboljšali drenažni sistem v državi in nadzor nad erozijo rek in hudournikov.

Madžarska pa ima probleme s podnebnimi spremembami, kar pomeni ekstremno vroča in suha poletja in precej deževne zime. Vročina je povod za mnoge gozdne požare, deževje pa za občasne poplave.

V Sloveniji so najpogostejše poplave, nevihte, potresi in požari. Potresno območje je prisotno v Ljubljanski kotlini in zahodnem delu Zasavja, poplave se pojavljajo ob večjih rekah (Sava, Savinja, Drava, itd.). V sušnih obdobjih se v državi pojavi suša, pomanjkanje vode, prav tako je izpostavljenost h gozdnim požarom precejšnja, kajti Slovenija je poznana kot gozdnata država.

- prostorski vplivi globalizacije

Najmočnejši vpliv globalizacije na Hrvaškem je na področju bančništva in trgovine. Tuje neposredne naložbe so se uveljavile kasneje kot drugod po Evropi. Te naložbe se uveljavljajo predvsem na področju finančnih, gospodarskih panog in tudi po nekaterih industrijskih sektorjih, primanjkljaj pa se kaže v proizvodnem sektorju.

Makedonija ima odprto gospodarstvo z relativno omejenimi sredstvi, zato je strategija za razvoj umerjena k spodbujanju izvoza, izboljšanju gospodarskih odnosov in povečanju konkurenčnosti izvoznega področja. Prizadevajo si tudi za neposredne naložbe.

Na preoblikovanje madžarskega gospodarstva so zelo vplivale neposredne naložbe, povečuje se vlaganje tujega kapitala, predvsem Nemčije. Razvito ima tudi izvozno področje. Specializacija pa se je pojavila na področju avtomobilske, lesarske, pohištvene, elektronske, prehranske, tekstilne in gradbeniške industrije.

V Sloveniji se tuje naložbe po večini nahajajo v Ljubljani in prihajajo predvsem iz držav članic Evropske unije in Švice. Slovenske naložbe so v državah bivše Jugoslavije. Za državo so značilna podjetja, ki zaposlujejo veliko število lokalnih prebivalcev in proizvajajo za izvozni trg. V času svetovne gospodarske in finančne krize pa se pojavljajo različni problemi, kot so višje število brezposelnih, pogodbe s krajšim delovnim časom, nižje plače ipd.

- energija

V Avstriji dajejo prednost razvoju obnovljivih virov energije, zato se posvečajo razvijanju energetske samozadostnih regij (biomasa, bioplin) in proizvodnji vetrne energije.

Hrvaška se zavzema za povečanje energetske učinkovitosti obstoječih sistemov in povečanje deleža obnovljivih virov energije (vetrna, sončna energija, biomasa). Predvidevajo gradnjo termoelektrarn, hidroelektrarn in jedrske elektrarne.

V Makedoniji pripravljajo Strategijo za razvoj energetskega sektorja. Investicije pa usmerjajo predvsem v gradnjo hidroelektrarn in plinovodnega sistema po celotni državi.

Večje reke v Sloveniji predstavljajo najpomembnejše obnovljive vire, v manjših krajih in na podeželju pa je mogoče najti sončne in nekatere druge vrste elektrarn.

- priseljivanje, družbena polarizacija

Hrvaška se je predvsem v času vojne srečevala z notranjimi migracijami. Le-te so prinesle velike ugodnosti večjim mestom (Zagreb, Split, Zadar).

V Italiji se tuje prebivalstvo preseljuje v osrednje-severne regije. Glavni razlog za priseljevanje pa je predvsem iskanje kvalificiranih delovnih mest.

Na Madžarskem je delež priseljencev majhen. Ti se ponavadi naselijo v glavno mesto z okolico, ob Blatnem jezeru in po naseljih v bližini meje. Priseljenci so večinoma pripadniki etničnih manjšin sosednjih držav, nekateri pa prihajajo iz Azije.

V Slovenijo so se v preteklosti po večini priseljevali pripadniki držav bivše Jugoslavije (tudi danes je to v večini še vedno prisotno), po vstopu države v Evropsko unijo pa se je začelo priseljevanje ljudi tudi iz drugih držav EU. Priseljevanja so usmerjena v posamezne regije in območja, kjer je dobra ponudba delovnih mest, tako za daljše obdobje, kot tudi le v času sezone (kmetijstvo, gradbeništvo).

- vpliv gospodarske, finančne krize

V Avstriji se je okrepila selitev proizvodnje v države z nižjimi ravnmi plač. Povečuje se potreba po gospodarstvu, katero temelji na znanju.

Na Hrvaškem se je v času krize zelo znižala industrijska proizvodnja, pri čemer v turizmu niso imeli sprememb.

V Italiji je v času krize prišlo do omejene proizvodnje, kajti pojavilo se je nizko povpraševanje, poleg tega pa se je zmanjšal tudi izvoz. To je bilo prisotno na vseh geografskih območjih države. Pojavila se je tudi večja stopnja brezposelnih.

Madžarska je doživela krizo na področju bančništva, kar vpliva na zaposlovanje in domačo porabo. Vplivi krize se čutijo tudi v izvozno usmerjenih regijah, različna industrijska mesta pa so ogrožena zaradi selite proizvodnih obratov.

V Sloveniji so prizadeta območja, kjer so podjetja pridelovalne industrije, ki proizvajajo za izvozni trg. Posledice krize pa so višja stopnja brezposelnih, zaprtje podjetij in prestrukturiranje.

Po pregledu, prebiranju poročil so bile ugotovljene tako podobnosti kot tudi razlike, vsebinske oziroma oblikovne. Nekatera poročila so vsebinsko precej obsežna (Malta), kar pomeni, da se države pri pisanju niso ravno držale strukture za sestavo poročila. Obsežna poročila vsebujejo veliko teksta kot tudi grafičnih dodatkov (slike, diagrami, grafi), čeprav na pogled pritegnejo k branju, v resnici pa odvrnejo zaradi obsežnosti in dolgoveženja. Smiselno bi bilo, da bi se države držale predpisane strukture, saj bi na osnovi primerne števila strani in hkrati primerno obsežne vsebine hitro prišli do zelenih podatkov.

Poročila nekaterih držav tudi vsebinsko niso bila primerna (Irska, Rusija). Njihova vsebina se ni ujemala s predpisano strukturo oziroma je prihajajo do odstopanj. Poleg tega ni bilo pregledno napisano, ni bilo ustreznega ločevanja, vse je bilo, bolj kot ne, napisano skupaj in tako težje berljivo, hkrati pa tudi težje dostopno do zelene vsebine.

Na osnovi primerjave izbranih poročil so bile prav tako ugotovljene določene razlike in podobnosti. Poročila Madžarske, Makedonije in Hrvaške so precej obsežna, poročilo Italije pa precej odstopa od predpisane strukture in ni preveč zanimivo.

Skoraj vse države poudarjajo oziroma izpostavljajo, da imajo na njihova posamezna območja vpliv naravne katastrofe. Tako se spopadajo s poplavami, požari, sušo ali potresi. Ugotovljeno je bilo, da se v vseh državah srečujejo s poplavami, katere običajno povzročijo tudi največ škode.

V Sloveniji, Italiji, na Hrvaškem in Madžarskem na regionalno, prostorsko planiranje vplivajo tudi migracije, priseljevanja, tako iz drugih držav kot tudi notranje migracije - tiste, ki potekajo znotraj države.

V zadnjem času države namenjajo pozornost tudi razvoju obnovljivih virov energije, investicije so namenjene predvsem za gradnjo vetrnih elektrarn in hidroelektrarn.

Gospodarska in finančna kriza je prizadela tudi vseh teh šest držav. Vpliv se kaže tako v omejenih proizvodnjah, večanju števila brezposelnih, zapiranju podjetij, selitvi proizvodnje, ipd.

5 ZAKLJUČEK

Evropska unija predstavlja državno zvezo 27 evropskih držav oziroma gospodarsko in politično partnerstvo med demokratičnimi evropskimi državami. Svet Evrope je mednarodna organizacija, ki je sestavljena iz 47 držav evropske regije.

V okviru Sveta Evrope deluje CEMAT - Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje, ki si prizadeva za skupni cilj zagotavljanja trajnostnega prostorskega razvoja evropske celine. Do danes se je na vsaka tri leta sestala na 15-ih konferencah. Razpravljali so o regionalnem, prostorskem razvoju ter o ozemeljski razsežnosti človekovih pravic in demokracije, na območju Sveta Evrope in tudi na širšem območju Evrope.

V okviru delovanja CEMAT-a in Evropske unije so nastali posamezni Evropski prostorski razvojni dokumenti, ki predstavljajo tako skupne kot tudi različne poglede na prostorski razvoj.

Delovanje Sveta Evrope oziroma Evropske konference ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje se navezuje na Vodilna načela za trajnostni prostorski razvoj evropske celine (Vodilna..., 2000: spletni vir). V okviru 13. zasedanja CEMAT je nastala Ljubljanska deklaracija o prostorski razsežnosti vzdržnega razvoja (Ljubljanska..., 2003: spletni vir).

Na Evropsko unijo se navezujeta dokumenta Evropske prostorske razvojne perspektive (Evropske..., 2000: spletni vir) in Zelena knjiga o teritorialni koheziji (Zelena..., 2008: spletni vir).

Zadnja, 15. konferenca CEMAT je bila pomembna, kajti na njej so razpravljali o usklajevanju trajnostnega prostorskega razvoja Evrope in o novih pristopih za soočenje z izzivi, s katerimi se države trenutno spopadajo.

Na osnovi usmeritev na globalni razvoj teritorialne strukture in neravnovesij v zadnjih letih, kakšne izzive predstavljajo prostorski vplivi in kakšen je razvoj ozemeljskih politik med

državami članicami, so bila pripravljena Nacionalna poročila držav članic (Nacionalna..., 2010: spletni vir) - osnova za izdelavo Sinteznega poročila (Sintezno..., 2010: spletni vir), na podlagi katerega je bila pripravljena CEMAT Moskovska deklaracija (CEMAT 2..., 2010: spletni vir).

Na osnovi primerjalne analize (pregledani dokumenti in izvedena primerjava poročil) med izbranimi državami (Slovenija, Hrvaška, Avstrija, Italija, Madžarska in Makedonija) je bilo ugotovljeno, kakšno je stanje v Sloveniji:

Demografski razvoj:

- v zadnjih letih število prebivalstva počasi narašča;
- na podeželju z manj ugodnimi življenjskimi pogoji prevladuje ostarelo prebivalstvo, saj se mladi odseljujejo;
- med mesti in podeželjem so velike razlike v gostoti prebivalstva, razlike se kažejo tudi med regijami.

Podeželska območja:

- slaba demografska struktura (nizka rodnost in visok delež starega prebivalstva);
- preoblikovanje naselij (priseljavanje mestnega prebivalstva);
- obdelovanje zemljišč se opušča, zato prihaja do zaraščanja le-teh;
- prebivalstvo odhaja na delo v večja mesta.

Podnebne spremembe:

- vse pogostejše nepredvidljive naravne nesreče, ki povzročajo precejšnjo škodo (poplave, nevihte, potresi);
- v zadnjih letih je največ škode povzročene s strani naravnih nesreč, ki so posledica ekstremnih vremenskih razmer;
- neregulirane struge rek v času močnega deževja predstavljajo nevarnost poplav;
- območja s pomanjkanjem vode so izpostavljeni nevarnostim požara.

Gospodarstvo:

- gospodarska in finančna kriza je prizadela podjetja pridelovalne industrije, ki proizvajajo za izvozni trg;
- zapiranje podjetij, naraščanje števila brezposelnosti;

Poselitev:

- razpršena gradnja;
- porast prebivalstva v Ljubljani in njeni bližini ter ob avtocestnem križu.

Stanje prostora v Sloveniji je problematično in bo potrebno izvesti različne ukrepe za izboljšanje le-tega. V primerjavi z ostalimi državami (Hrvaška, Avstrija, Italija, Madžarska in Makedonija) je Slovenija na podobnem nivoju kot te države – potrebno bo še marsikaj storiti, da se bo stanje prostora izboljšalo.

Kot je omenjeno že zgoraj, so na zadnji 15. konferenci sprejeli tudi CEMAT Moskovsko deklaracijo (CEMAT 2..., 2010: spletni vir), ki je bila sprejeta ob upoštevanju, da je CEMAT dal prednost spodbujanju človekovih pravic in demokracije, da je ključna vloga CEMAT-a spodbujanje učinkovitega razvoja dejavnosti na vseh ravneh in da je nujno doseganje večje teritorialne kohezije in trajnostnega razvoja evropske celine.

Na začetku deklaracije so zapisani "mejniki" skozi leta, v katerih deluje CEMAT. Navedeno je, da je bila organizacija CEMAT ustanovljena za razvoj transnacionalnega sodelovanja na področju skupnih teritorialnih razvojnih vprašanjih, a so se kmalu pojavili novi izzivi, ki jih je bilo potrebno dodati na dnevni red CEMAT-a (povečanje brezposelnosti, gospodarska zaostalost, okoljska vprašanja).

Navedeno je, da je skupno oblikovanje in politično sprejetje Evropske listine za regionalni/prostorski razvoj (CEMAT 2..., 2010: spletni vir) in Vodilnih načel za trajnostni prostorski razvoj evropske celine (Vodilna..., 2000: spletni vir) velik dosežek CEMAT-a.

Ugotovljeno je, da so se v zadnjem desetletju pojavili različni "problemi", ki vplivajo na prostor. To zahteva nujne politične odzive, zlasti s strani teritorialnih razvojnih politik skupaj z drugimi javnimi politikami. Ti problemi so:

- pospeševanje podnebnih sprememb

Kot glavni dejavniki podnebnih sprememb so fosilni energetske sistemi, ki ustvarjajo večino emisij toplogrednih plinov, kar vpliva na osnovni dostop do vode, proizvodnjo hrane in druge gospodarske sektorje ter tudi okolja. Hkrati pa povzroča tudi vse bolj pogoste naravne nesreče, socialne, gospodarske in okoljske škodljive vplive. Za obvladovanje le-tega pa je potrebno podati pobude na mnogih področjih javnih politik in predvidevati večje spremembe v delovanju družbe.

- novi demografski in socialni-kulturni izzivi

Nizka stopnja rodnosti, pospešeno staranje prebivalstva in upadanje prebivalstva so trendi, ki bi se v prihodnje začeli povečevati predvsem v srednji in vzhodni Evropi in nekaterih zahodno evropskih regijah.

Pospešeno staranje prebivalstva predvideva pomanjkanje delovne sile, hkrati pa pomeni vedno večje število upokojencev. Predvsem na oddaljenih podeželskih območjih pa se pojavljajo izgube delovnih mest in zaprtje storitev. Zato je nujno, da teritorialne razvojne politike zagotovijo osnovna sredstva in spodbudijo gospodarski razvoj in socialno kohezijo, s čimer bi se ohranila naselja in preprečila nadaljnja pomanjkanja.

Ljudem je potrebno povečati njihove osebne možnosti, priložnosti za visokošolsko izobraževanje, vseživljenjsko učenje in dostop do delovnih mest, predvsem s pomočjo boljšega opravljanja storitev in infrastruktur, hkrati pa tudi s pospeševanjem medregionalne mobilnosti.

V CEMAT Moskovski deklaraciji (CEMAT 2..., 2010: spletni vir) je navedeno tudi spodbujanje inovativnega, trajnostnega in kohezivnega teritorialnega razvoja v okviru pospešene globalizacije, kot sredstvo za odzivanje na gospodarske izzive v obdobju po krizi.

Omenjeno je, da rast, stagnacija in upad ne povzročajo le težav in izzivov, ampak je to tudi priložnost za poudarjanje razlik med posameznimi regijami. Za podjetništvo je pomembno krepiti regionalne povezave v okviru raziskav in razvoja, izobraževanja in usposabljanja. Prav tako je pomembna tudi izboljšava proizvodnih sistemov z ustrezno tehnologijo, izobraževanjem in usposabljanjem kadrov.

Navedeno je, da se je z gospodarsko krizo pojavil upad svetovne trgovine in izvoza, proces globalizacije se je začasno upočasn timer. Krizo in njene posledice je potrebno upoštevati in izkoristiti za spodbujanje ozemeljske kohezije.

S CEMAT Moskovsko deklaracijo (CEMAT 2..., 2010: spletni vir) so ministri odgovorni za regionalno, prostorsko planiranje sprejeli, da se s ciljem spodbujanja trajnostnega in celovitega teritorialnega razvoja CEMAT zavzame in prispeva k okrevanju po gospodarski krizi in za izvajanje učinkovitih ter primernih rešitev za blaženje in prilagajanje na izziv podnebnih sprememb. Prav tako naj namenja posebno pozornost in pomembna prizadevanja na področju staranja prebivalstva, migracijskih vprašanj, naraščajoče družbene polarizacije in pospeševanja globalizacije.

VIRI

Avstrijsko nacionalno poročilo, izdelano za 15th SESSION OF THE COUNCIL OF EUROPE CONFERENCE OF MINISTERS RESPONSIBLE FOR SPATIAL/REGIONAL PLANNING (CEMAT/COE), "Future challenges: Sustainable spatial development of the European Continent in a changing world" and 40TH ANNIVERSARY OF THE CEMAT, Moscow, Russian Federation, 8-9 July 2010:

http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/cemat/ConfMinist1-15/15eCEMAT_National_Report_Austria_2010_EN.pdf (7.9.2010).

CEMAT-Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje, portal Council of Europe, Council of Europe Conference of Ministers Responsible for Spatial/Regional Planning (CEMAT):

http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/cemat/default_en.asp (11.10.2010).

CEMAT Moskvska Deklaracija, CEMAT Moscow Declaration izdelano za 15th Council of Europe Conference of Ministers responsible for Spatial/Regional Planning (CEMAT/COE), Moscow, Russian Federation, 8-9 July 2010, document prepared by the CEMAT Secretariat, Council of Europe Cultural Heritage, Landscape and Spatial Planning Division, Directorate of Culture and Cultural and Natural Heritage:

http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/cemat/confminist1-15/15eDeclaration_en.pdf (26.11.2010).

Demografija Madžarske, splošni podatki o Madžarski, spletna stran o Evropi, države Srednje Evrope: http://www.os-volicina.si/ip/rom_evropa_nkrajnc_ltrinkaus/madzarska.html (20.10.2010).

Demografija Slovenije, prevladujoče etnične skupine, Slovenija, iz Wikipedie, proste enciklopedije: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Slovenija> (15.10.2010).

Države članice Evropske unije, Evropa, portal Evropske unije, informacije o EU, države članice: http://europa.eu/about-eu/member-countries/index_sl.htm (12.10. 2010).

Države članice Evropske unije, portal Evropa, European countries, Member states of the EU: http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/ (15.10.2010).

Države članice Sveta Evrope, portal Informacijskega urada Sveta Evrope v Republiki Sloveniji, Predstavitev Sveta Evrope, Države članice:

http://www.coe.si/sl/predstavitev_sveta_evrope/drzave_clanice/ (12.10.2010).

Evropska unija, informacije o EU, Evropa, portal Evropske unije, informacije o EU: http://europa.eu/index_sl.htm (12.10. 2010).

Evropske prostorske razvojne perspektive, portal Vlade Republike Slovenije, Ministrstvo za okolje in prostor, Zakonodaja in dokumenti, Mednarodni dokumenti:

http://www.mop.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/mednarodni_dokumenti (11.10.2010).

Hrvaška, splošni podatki o državi, spletna stran Hrvaške, Croatian homepage since 1994:
<http://www.hr/croatia> (20.10.2010).

Hrvaško nacionalno poročilo, izdelano za 15th SESSION OF THE COUNCIL OF EUROPE CONFERENCE OF MINISTERS RESPONSIBLE FOR SPATIAL/REGIONAL PLANNING (CEMAT/COE), "Future challenges: Sustainable spatial development of the European Continent in a changing world" and 40TH ANNIVERSARY OF THE CEMAT, Moscow, Russian Federation, 8-9 July 2010:
http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/cemat/ConfMinist1-15/15eCEMAT_National_Report_Croatia_2010_EN.pdf (7.9.2010).
<http://assembly.coe.int/default.asp> (12.10.2010).

Institucije in organi Evropske unije, Evropa, portal Evropske unije, informacije o EU:
http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_sl.htm (12.10. 2010).

Italijansko nacionalno poročilo, izdelano za 15th SESSION OF THE COUNCIL OF EUROPE CONFERENCE OF MINISTERS RESPONSIBLE FOR SPATIAL/REGIONAL PLANNING (CEMAT/COE), "Future challenges: Sustainable spatial development of the European Continent in a changing world" and 40TH ANNIVERSARY OF THE CEMAT, Moscow, Russian Federation, 8-9 July 2010:
http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/cemat/ConfMinist1-15/15eCEMAT_National_Report_Italy_2010_EN.pdf (7.9.2010).

Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, European court of human rights, Tajništvo Evropskega sodišča za človekove pravice, junij 2010:
http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/200393FD-EAD3-434F-BD46-41BE147A18E9/0/SVN_CONV.pdf (26.10.2010).

Konvencija o zaščiti otrok pred spolnim izkoriščanjem in spolno zlorabo, portal Svet Evrope na kratko, naše dejavnosti, spolno izkoriščanje otrok:
<http://www.coe.int/aboutCoe/index.asp?page=nosActions&sp=2#action2> (12.10.2010).

Lega držav v Evropi, slikovno gradivo, Wikipedija, prosta enciklopedija:
<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/1a/BlankMap-Europe.png/400px-BlankMap-Europe.png> (5.2.2011).

Ljubljanska deklaracija o prostorski razsežnosti vzdržnega razvoja, pripravljena na Evropski konferenci ministrov odgovornih za regionalno planiranje (CEMAT), 13. CEMAT, 16.-17. september 2003, Ljubljana, Slovenija:
http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/publikacije/drugo/ljubljanska_deklaracija.pdf (11.10.2010).

Logotip Sveta Evrope, portal Svet Evrope na kratko, simboli:
<http://www.coe.int/aboutCoe/index.asp?page=symboles&sp=logo> (12.10.2010).

Londonska pogodba, 1949, Treaty of London, 1949, Wikisource, Multilateral and regional documents: http://en.wikisource.org/wiki/Treaty_of_London,_1949 (11.10.2010).

Maastrichtska pogodba, Pogodba o Evropski uniji, portal Evropski parlament, arhivi:
<http://www.europarl.europa.eu/parliament/archive/staticDisplay.do?id=77&pageRank=6&language=SL> (26.11.2010).

Madžarsko nacionalno poročilo, izdelano za 15th SESSION OF THE COUNCIL OF EUROPE CONFERENCE OF MINISTERS RESPONSIBLE FOR SPATIAL/REGIONAL PLANNING (CEMAT/COE), "Future challenges: Sustainable spatial development of the European Continent in a changing world" and 40TH ANNIVERSARY OF THE CEMAT, Moscow, Russian Federation, 8-9 July 2010:

http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/cemat/ConfMinist1-15/15eCEMAT_National_Report_Hungary_2010_EN.pdf (7.9.2010).

Makedonija, splošni podatki, portal Evropa, Evropske države:

http://europa.eu/abc/european_countries/candidate_countries/fyrom/index_sl.htm (20.10.2010).

Makedonsko nacionalno poročilo, izdelano za 15th SESSION OF THE COUNCIL OF EUROPE CONFERENCE OF MINISTERS RESPONSIBLE FOR SPATIAL/REGIONAL PLANNING (CEMAT/COE), "Future challenges: Sustainable spatial development of the European Continent in a changing world" and 40TH ANNIVERSARY OF THE CEMAT, Moscow, Russian Federation, 8-9 July 2010:

http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/cemat/ConfMinist1-15/15eCEMAT_National_Report_FYROM_2010_EN.pdf (7.9.2010).

Konference ministrov odgovornih za regionalno, prostorsko planiranje, portal Council of Europe, Meeting of the Ministerial conferences of the CEMAT:

http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/cemat/ConfMinist_en.asp (11.10.2010).

Nacionalna poročila, izdelana za 15th Conference of the Council of Europe of Ministers Responsible for Spatial/Regional Planning (CoE/CEMAT), portal Council of Europe, National Reports – 15 CEMAT (2010) 2Bil:

http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/cemat/ConfMinist1-15/15_CEMAT_en.asp#TopOfPage (11.10.2010).

Odbori in sekretariati Sveta Evrope, portal Svet Evrope na kratko, kako delujemo:

<http://www.coe.int/aboutCoe/index.asp?page=CommentTravaillonsNous&l=sl> (11.10.2010).

Parlamentarna skupščina, Jesenska zasedanja 4-8 oktober 2010, slikovno gradivo, portal Council of Europe, Parliamentary Assembly: <http://assembly.coe.int/default.asp> (12.10.2010).

Pomen regionalnega/prostorskega razvoja, portal Council of Europe, The concept of regional/spatial planning:

http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/cemat/concept_en.asp (12.10.2010).

Predstavitev Sveta Evrope, portal Informacijskega urada Sveta Evrope v Republiki Sloveniji, Predstavitev Sveta Evrope, Na kratko:

http://www.coe.si/sl/predstavitev_sveta_evrope/na_kratko/ (26.11.2010).

Schumanova deklaracija, Deklaracija z dne 9. maja 1950, portal Evropa, 9. maj Dan Evrope: http://europa.eu/abc/symbols/9-may/decl_sl.htm (26.11.2010).

Sintezno poročilo, pripravljeno za 15th Council of Europe Conference of Ministers Responsible for Spatial/Regional Planning, Moscow, Russian Federation, 8-9 July 2010, Synthesis of the 15th Cemat National Reports, Preparation of the Moscow Declaration, Document prepared by Mr Jacques Robert Expert of the Council of Europe Document by the Secretariat General prepared by the Cultural heritage, Landscape and Spatial Planning, Division: http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/cemat/ConfMinist1-15/15eSynthesisReports_en.pdf (12.10.2010).

Slovenija, podatki o državi, portal Slovenia.si, Country: <http://www.slovenia.si/> (20.10.2010).

Slovensko nacionalno poročilo, izdelano za 15th SESSION OF THE COUNCIL OF EUROPE CONFERENCE OF MINISTERS RESPONSIBLE FOR SPATIAL/REGIONAL PLANNING (CEMAT/COE), "Future challenges: Sustainable spatial development of the European Continent in a changing world" and 40TH ANNIVERSARY OF THE CEMAT, Moscow, Russian Federation, 8-9 July 2010: http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/cemat/ConfMinist1-15/15eCEMAT_National_Report_Slovenia_2010_EN.pdf (7.9.2010).

Svet Evrope, portal Svet Evrope na kratko, Council of Europe: <http://www.coe.int/aboutCoe/> (11.10.2010).

Svet Evropske unije, portal Evropa, Institucije in drugi organi Evropske unije: http://europa.eu/institutions/inst/council/index_sl.htm (12.11.2010).

Torremolinska listina, portal Council of Europe, 6th European Conference of Ministers responsible for Regional Planning (CEMAT), The European regional/spatial planning charter (Torremolinos Charter): http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/cemat/ConfMinist1-15/6eResolution2_en.asp (26.11.2010).

Ustanovitev Sveta Evrope, portal Svet Evrope na kratko, ključni datumi: <http://www.coe.int/aboutCoe/index.asp?page=datesCles&l=sl> (11.10.2010).

Vodilna načela za trajnostni prostorski razvoj evropske celine, Evropska konferenca ministrov odgovornih za regionalno planiranje (CEMAT), Pripravi Odbor visokih uradnikov, Hanover, 7. - 8. septembra, 2000: http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/zakonodaja/konvencije/cemat/CEMAT_vsebina.pdf (11.10.2010).

Zastava Evropske unije, slikovno gradivo, Wikipedija, slobodna enciklopedija: http://hr.wikipedia.org/wiki/Zastava_Evropske_unije (12.10.2010).

Zavodnik Lamovšek, A. Struktura CEMAT nacionalnega poročila. Draft Structure of the national reports. Message to: Judež, T. 7.10.2010. Osebna komunikacija.

Zelena knjiga o teritorialni koheziji, Komisija evropskih skupnosti, Sporočilo Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Odboru regij in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru, Zelena knjiga o teritorialni koheziji, Teritorialna raznolikost kot prednost, Bruselj, 6.10.2008:
http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/terco/paper_terco_sl.pdf (11.10.2010).

Zgodovina Evropske unije, portal Evropa, Zgodovina Evropske unije:
http://europa.eu/abc/history/index_sl.htm (12.10.2010).

Zgodovina Sveta Evrope, portal Svet Evrope na kratko, ključni datumi:
<http://www.coe.int/aboutCoe/index.asp?page=datesCles&l=sl> (11.10.2010).

Zgodovina Sveta Evrope, portal Informacijskega urada Sveta Evrope v Republiki Sloveniji, Predstavitev Sveta Evrope, Zgodovina:
http://www.coe.si/sl/predstavitev_sveta_evrope/zgodovina/ (12.10.2010).